

**ДОРНОГОВЬ АЙМАГ, ИХХЭТ СУМ
“ЦАГААН-ДЭЛ ХАЙЛУУР ЖОНШ БАЯЖУУЛАХ ҮЙЛДВЭР”**

**“ЦАГААН-ДЭЛ” ЖОНШ БАЯЖУУЛАХ ҮЙЛДВЭРИЙН 2023
ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Хянасан:	.....	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-ын ахлах шинжээч Ц.Жаргалнэмэх
Биелэлтийг тайлагнасан:	.....	“Хөх Бишрэлт” ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал /Рен Девен/ .....
	.....	“Хөх Бишрэлт” ХХК-ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн /Г.Нямбаяр/

АГУУЛГА

1. ҮЙЛДВЭРИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	4
1.1. Төслийн нэр, байршил	4
1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж байгууллагын товч мэдээлэл	5
1.3. Төслийн талбайн бүтэц зохион байгуулалт	5
1.4. Төсөл хэрэгжих хугацаа, хүчин чадал	5
1.5. Үйлдвэрийн техник, тоног төхөөрөмж	6
1.6. Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн дараалал	7
2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ	9
2.1. Газрын гадаргын тогтоц ба онцлог	9
2.2. Уур амьсгал	9
2.3. Гадаргын ус	9
2.4. Газрын доорх ус	9
2.5. Хөрсөн бүрхэвч	10
2.6. Ургамлан нөмрөг	10
2.7. Амьтны аймаг	10
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	11
3.1. Газрын гадарга, хэвлий	11
3.2. Агаарын чанар	11
3.3. Хөрсөн бүрхэвч, гадаргын болон гүний ус	11
3.4. Ургамлан нөмрөг, амьтны аймаг	11
4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ - 2023	12
5. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ-2023	13
5.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	14
5.1.1. Агаарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт	17
5.1.2. Хөрсний сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт	18
5.1.3. Усны сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт	19
5.1.4. Ургамалын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт	20
5.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	21
5.2.1. Техникийн нөхөн сэргээлт	22
5.3. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	23
5.3.1. Дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт	24
5.3.2. Гадаргын усны эх үүсвэрийг хамгаалах арга хэмжээ	24
5.4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	25
5.5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	26
5.5.1. Биет өв	26
5.6. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	27
5.6.1. Химийн бодисын аюулгүй байдал	28
5.6.2. Галын аюулгүй байдал	29
5.6.3. Хаягдлын сангийн аюулгүй байдал	29
5.7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	30
5.7.1. Энгийн хог хаягдал	32
5.7.2. Аюултай хог хаягдал	33
5.8. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	35
5.8.1. Зөвлөх үйлчилгээ	36
5.9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	37
5.10. Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт	39
5.10.1. Багийн ИНХ-д БОМТ болон Хяналт, шинжилгээний гүйцэтгэлийг тайлагнах	40
6. ДҮГНЭЛТ	41

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Баяжуулах үйлдвэрийн байршил	5
Зураг 2. Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн схем	6
Зураг 3. Баяжуулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжийн холболтын схем	7
Зураг 4. Баяжуулах үйлдвэрийн схем	8
Зураг 5. Усан халаалтын зуухны утааны хэмжилт, дээжлэлт	17
Зураг 6. Хурдны хязгаар тогтоосон замын тэмдэг	17
Зураг 7. Шинээр худалдан авсан дугуйт ачигч техникүүд	18
Зураг 8. Засварын талбай	18
Зураг 9. Замын тэмдэг тэмдэглэгээ	19
Зураг 10. Төслийн талбайд мод тарьж буй байдал	19
Зураг 11. Тарьсан модны усалгаа хийж буй байдал	20
Зураг 12. Овоолгын хэлбэржүүлэлт хийж буй байдал	20
Зураг 13. Хүдрийн овоолгын хэлбэржүүлэлт хийж буй байдал	22
Зураг 14. Овоолгын хэлбэржүүлэлт хийж буй байдал	22
Зураг 15. Эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийхийн өмнөх байдал	24
Зураг 16. Эвдэрсэн талбайд нөхөн сэргээлт хийж дууссан байдал	24
Зураг 17. Хөгцөт нэртэй булагт хашаажуулалт хийхийн өмнөх байдал	25
Зураг 18. Булгийн эх хашиж хамгаалсан байдал	25
Зураг 19. Сурагчидтай уулзалт хийж буй байдал	26
Зураг 20. Засвар үйлчилгээний талбай болон бараа материал хураах талбай	29
Зураг 21. Үйлдвэрийн талбайд байх галын хор	29
Зураг 22. Ангилан ялгалтын хог хаягдлын сав	32
Зураг 23. Хог хаягдлын гэрээ	32
Зураг 24. Аюултай хог хаягдал устгасан тухай акт	33
Зураг 25. Иххэт сумын төвийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн хог хаягдлыг булшлах арга хэмжээг хэрэгжүүлж буй байдал	33
Зураг 26. Аюултай хог хаягдал устгасан тухай акт	34
Зураг 27. Хог хаягдлын бүртгэл	34
Зураг 28. Ангилан ялгалтын хог хаягдлын сав	36
Зураг 30. Багийн ИНХ-д оролцож мэдээлэл хүргүүлж буй байдал	40

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. БОМТ-2023 биелэлт бүлэг тус бүрээр	13
Хүснэгт 2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	15
Хүснэгт 3. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	21
Хүснэгт 4. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	23
Хүснэгт 5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	25
Хүснэгт 6. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	26
Хүснэгт 7. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	27
Хүснэгт 8. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	30
Хүснэгт 9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	35
Хүснэгт 10. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	37
Хүснэгт 11. Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт	39

ХАВСРАЛТЫН ЖАГСААЛТ

Хавсралт 1. 2022 оны БОМТ үнэлсэн акт
Хавсралт 2. Нөхөн сэргээлт хүлээлгэн өгсөн акт
Хавсралт 3. Булгийн эх хашсан ажил хүлээлгэн өгсөн акт
Хавсралт 4. БОАЖГ-аас ирүүлсэн 555 дугаар албан тоот
Хавсралт 5. Аюултай хог хаягдлын гэрээ

1. ҮЙЛДВЭРИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

“Хөх бишрэлт” ХХК-ийн “Жонш баяжуулах үйлдвэр” нь Дорноговь аймгийн Иххэт сумын нутагт Монголросцветмет ХХК-ний ашиглаж байсан Хамар-Усны хайлуур жоншны ордын ил уурхайгаас олборлож гаргасан балансын бус жоншны хүдрийн овоолгыг түшиглэн жилд 150.0 мян.тн хүдэр боловсруулах хүчин чадалтайгаар 2017 онд баригдсан бөгөөд 2021 онд “Сити-Сүлжээ” ХХК-ийн Дэлгэр-3 нэртэй хайлуур жоншны орд, “Тайшаншин юань” ХХК-ийн Дай-Уул нэртэй хайлуур жоншны ордуудыг түшиглэж жилд бүрэн хүчин чадлаараа 300.0 мян.тн хүдэр боловсруулан баяжуулж, ФФ97 маркийн 76.3 мян.тн жоншны баяжмалыг гаргах хүчин чадалтайгаар ажиллахаар ТЭЗҮ /тодотгол/-ыг “Ертөнцийн зүг” ХХК-иар боловсруулуулж Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Ашигт малтмал газрын тосны газрын Эрдэс баялагийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2020 оны 11-р сарын 23-ны өдрийн Т/20-11-03 тоот дүгнэлтээр баталгаажуулжээ.

“Хөх бишрэлт” ХХК нь “Жонш баяжуулах үйлдвэр” төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланг 2017 онд “Ашид ананда” ХХК-иар хийлгүүлж, 2018 онд “Ашид ананда” ХХК-иар нэмэлт тодотголыг тус тус хийлгэж, БОАЖЯ-р батлуулсан.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамнаас 2021 оны 07-р сарын 09-ний өдөр “Хөх бишрэлт” ХХК-д өгсөн 13/3123 тоот “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт”-ээр “Жонш баяжуулах үйлдвэр” төсөлд “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль”-ийн 7.3, Засгийн газрын “Журам батлах тухай” 2013 оны 374 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх журам”-д заасны дагуу ерөнхий үнэлгээ хийсний үндсэн дээр байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ хийлгэх шаардлагатай гэж шийдвэрлэсэн байна. Үүний дагуу бид байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний байгуулалгатай гэрээ байгуулж, БОННУ-ний нэмэлт тодотголыг хийлгэхээр ажиллаж байна.

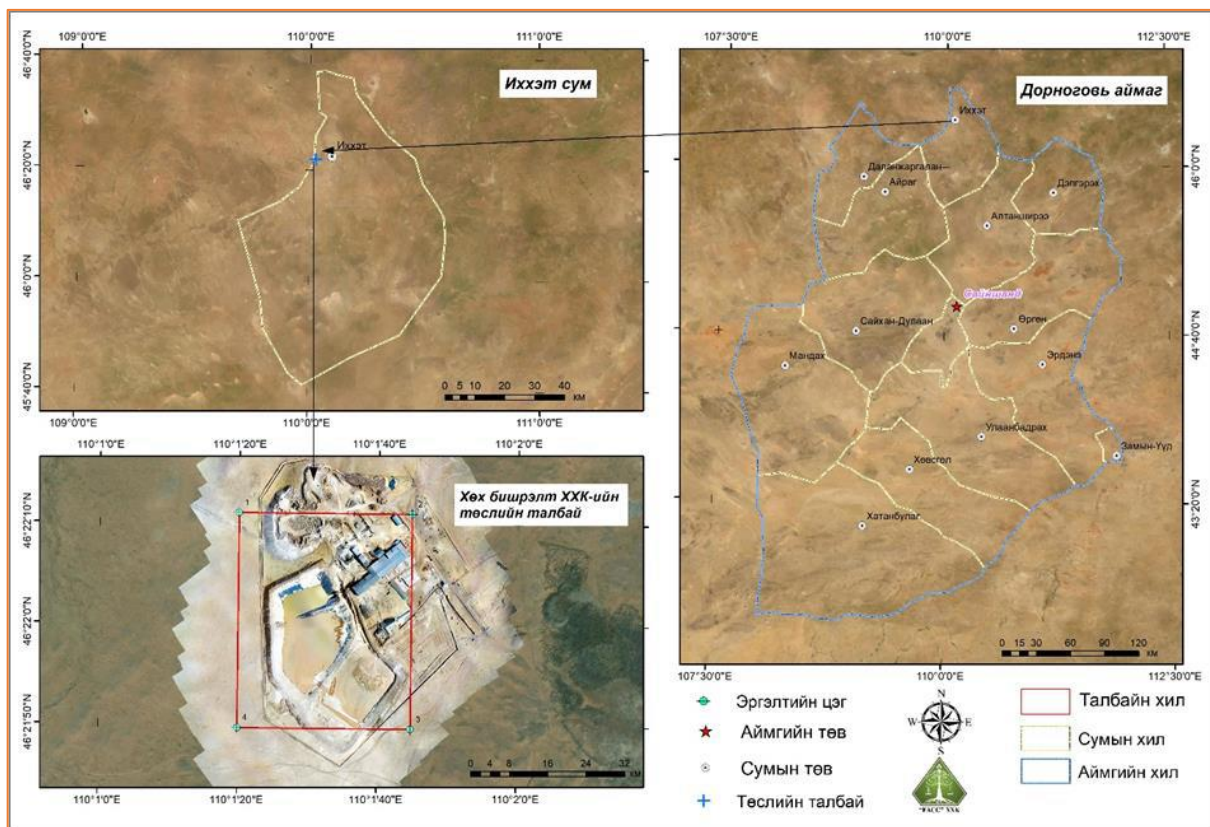
Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618-р тушаалын хавсралт “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журмын дагуу төсөл хэрэгжүүлэгч “Хөх Бишрэлт” ХХК нь 2022 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан хэрэгжилтийг ханган ажиллаж, тус журмын дагуу байгуулагдсан ажлын хэсэгт дээрх төлөвлөгөөний гүйцэтгэлийг үнэлүүлж 90.1%-ийн үнэлгээ авсан болно /Хавсралт 1. БОМТ-2022-ийн хэрэгжилтийг үнэлж дүгнэсэн хуудас/.

Төслийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” Монгол улсын хууль, Байгаль орчин, Аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 дугаар тушаалын хавсралтаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, өмнөх жилийн ажлын хэсгийн дүгнэлтээр гарсан зөвлөмж зэргийг удирдлага болгож, төслийн хэмжээнд 2023 онд хийгдэх үйл ажиллагаатай уялдуулан боловсруулж БОАЖЯ-р батлуулсан.

1.1. Төслийн нэр, байршил

“Хөх бишрэлт” ХХК-ийн “Цагаан Дэлийн жонш баяжуулах үйлдвэр” төсөл нь Дорноговь аймгийн Иххэт сумын нутагт, Улаанбаатар хотоос зүүн тийш 345 км, төмөр замын Бор-Өндөр өртөөнөөс зүүн тийш 50 км, Иххэт сумаас баруун тийш 5 км-т оршиж байна.

Зураг 1. Баяжуулах үйлдвэрийн байршил

1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж байгууллагын товч мэдээлэл

Аж ахуйн нэгжийн нэр:	“Хөх Бишрэлт” ХХК
Аж ахуйн нэгж бүртгэлийн дугаар:	9019078088
Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл:	Гадаад худалдаа
Аж ахуйн нэгжийн харьяаллын хаяг:	Улаанбаатар хот, Сонгинохайрхан дүүрэг, 4 дүгээр хороо, Сайн ноён хан Намнансүрэнгийн гудамж, 35-3 тоот
Захирлын нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг:	Гүйцэтгэх захирал Рен Девен, 96620509, huhbishreht.5878@yahoo.com
Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг:	Үйлдвэрийн дарга Ц.Ариунцэцэг, 99153477, huhbishreht.5878@yahoo.com

1.3. Төслийн талбайн бүтэц зохион байгуулалт

Жонш баяжуулах үйлдвэрийн дэд бүтэц, зохион байгуулалтийн хувьд түүхий эд буулган жигдрүүлэх талбай, хүдэр бутлан ангилах хэсэг, нунтаглан баяжуулах хэсэг, баяжмал шүүн хатаах хэсэг, баяжмал савлах, хадгалах хэсэг, хаягдлын аж ахуй, засвар үйлчилгээний хэсэг, эргэлтийн усны сав, цэвэр усны худаг, ус дамжуулах насос, урвалж бодисын агуулах, цахилгаан хангамжийн хэсэг, хяналтын лаборатори, уурын зуухны хэсэг, ажилчдын байр гэсэн хэсгүүдээс бүрдэнэ.

1.4. Төсөл хэрэгжих хугацаа, хүчин чадал

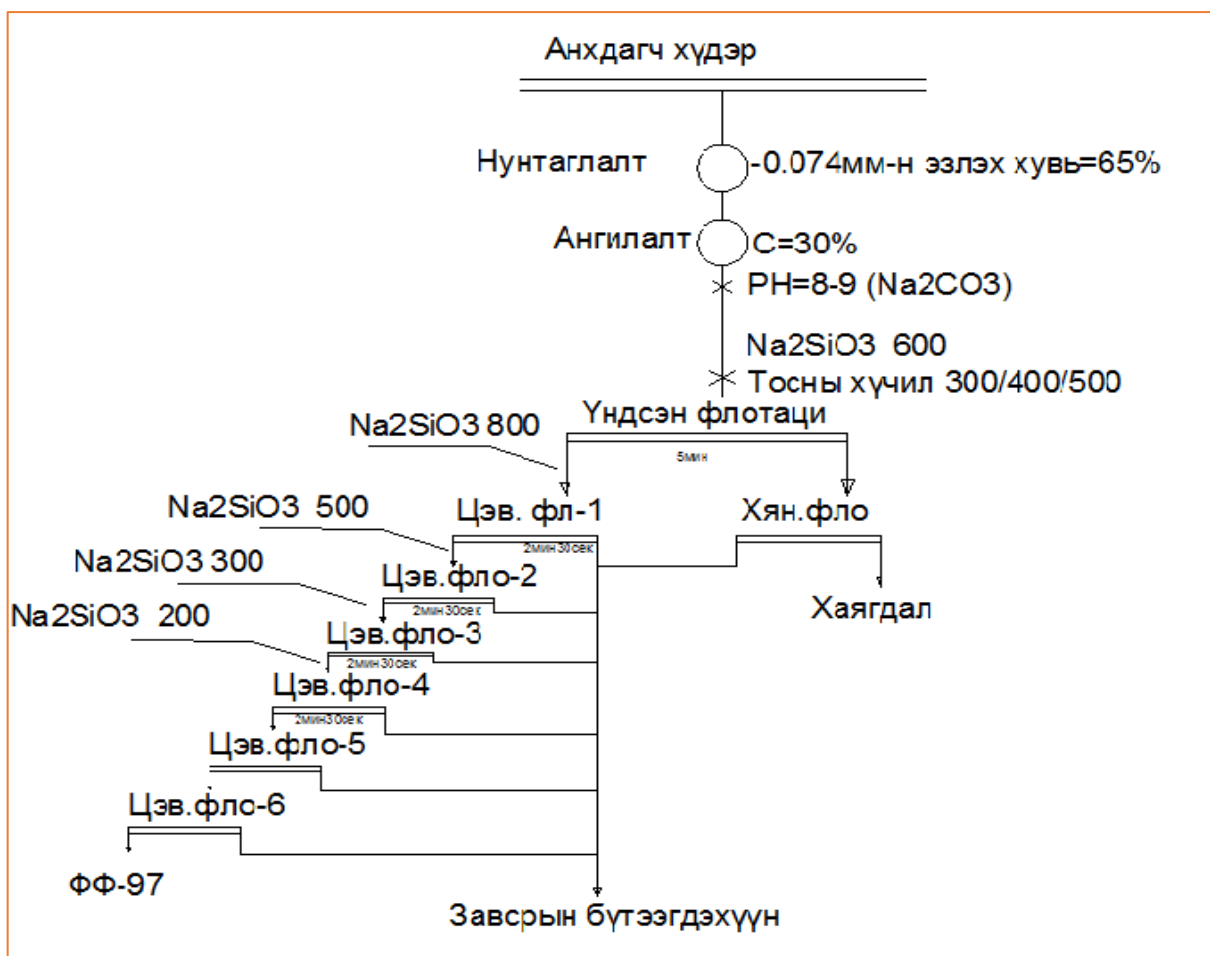
Цагаан Дэл жонш баяжуулах үйлдвэр нь жилд 150.0 мян.тн хүдэр боловсруулах хүчин чадалтайгаар 2017 онд баригдсан. 2021 онд төслийн ТЭЗҮ-нд нэмэлт тодотгол хийгдэж “Сити Сүлжээ” ХХК-ийн Дэлгэр-3 нэртэй хайлуур жоншны орд, “Тайншаншин Юань” ХХК-ийн Дай-Уул нэртэй хайлуур жоншны ордуудыг түшиглэн жилд 300.0 мян.тонн хүчин чадалтайгаар ФФ97 маркийн жоншны

баяжмал үйлдвэрлэх хүчин чадалтай болсон. Үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын ажил 2017 онд бүрэн хэрэгжиж, 2018 оноос эхлэн бүтээгдэхүүн гаргах, үйл ажиллагаа эхэлсэн байдаг.

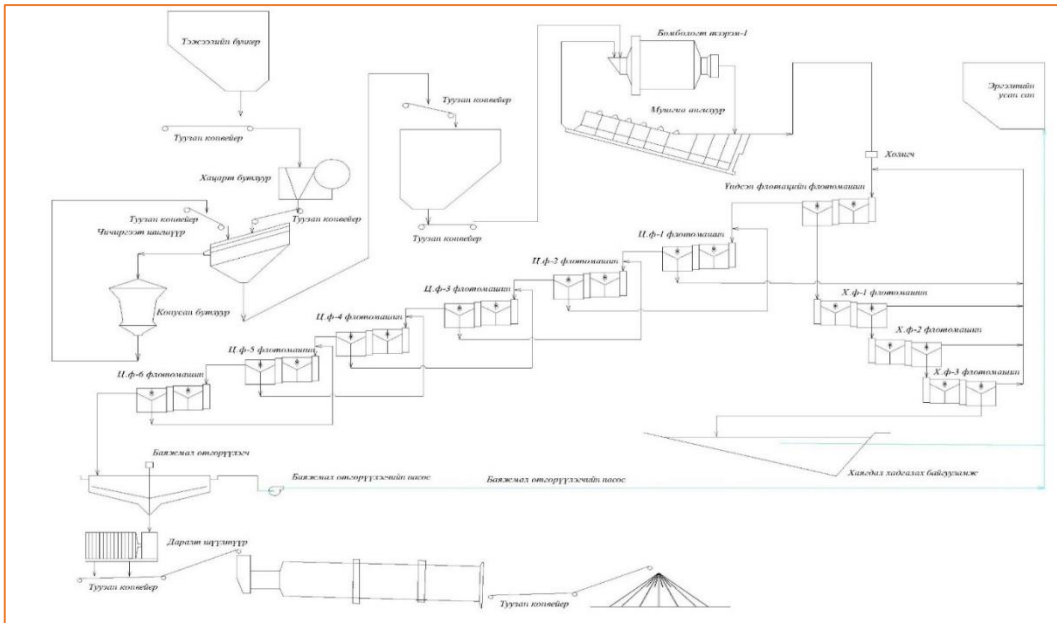
1.5. Үйлдвэрийн техник, тоног төхөөрөмж

Жоншны хүдэр боловсруулалтын технологийн процесс дараах схемийн дагуу явагдана. Үүнд:

- Хүдрийг 5.0 мян.м2 талбайд овоолж дундажлах:
- Том бутлалтын хэсэг
- Дунд бутлалтын хэсэг (хяналтын шигшилттэй)
- Нунтаглалт (ангилалтын битүү циклээр ажиллах)
- Үндсэн флотаци, хяналтын флотаци, 6 үе шаттай цэвэрлэгээний флотаци,
- Баяжмалын өтгөрүүлэлт, шүүх, хатаах
- Хаягдлын аж ахуй зэрэг процессоос бүрдэнэ.

Зураг 2. Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн схем

Зураг 3. Баяжуулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжийн холболтын схем

1.6. Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн дараалал

Хүдэр бутлалт:

Баяжуулах үйлдвэрийн хүдэр бутлах хэсэг нь 2 шатны бутлуур, 1 шатны шигшүүрээс бүрдэнэ. Анхдагч хүдрийг хяналтын шигшилттэй 2 шатны бутлалтын схемээр буталж хүдэрийн ширхэглэлийг 12мм болгоно.

Анхдагч хүдрийн овоолгоос утгуурт ачигчийн тусламжтай хүдрийг хүлээн авах бункерт тэжээх бөгөөд бункерын доор суурилагдсан хавтант тэжээгүүр нь нэгдүгээр шатны хацарт бутлуурыг тэжээнэ. Нэгдүгээр шатны хацарт бутлуурын хүлээн авах хүдрийн хамгийн том ширхэглэл -400 мм байх бөгөөд бутлуураас - 80 мм-ийн ширхэглэлтэй хүдэр гарна.

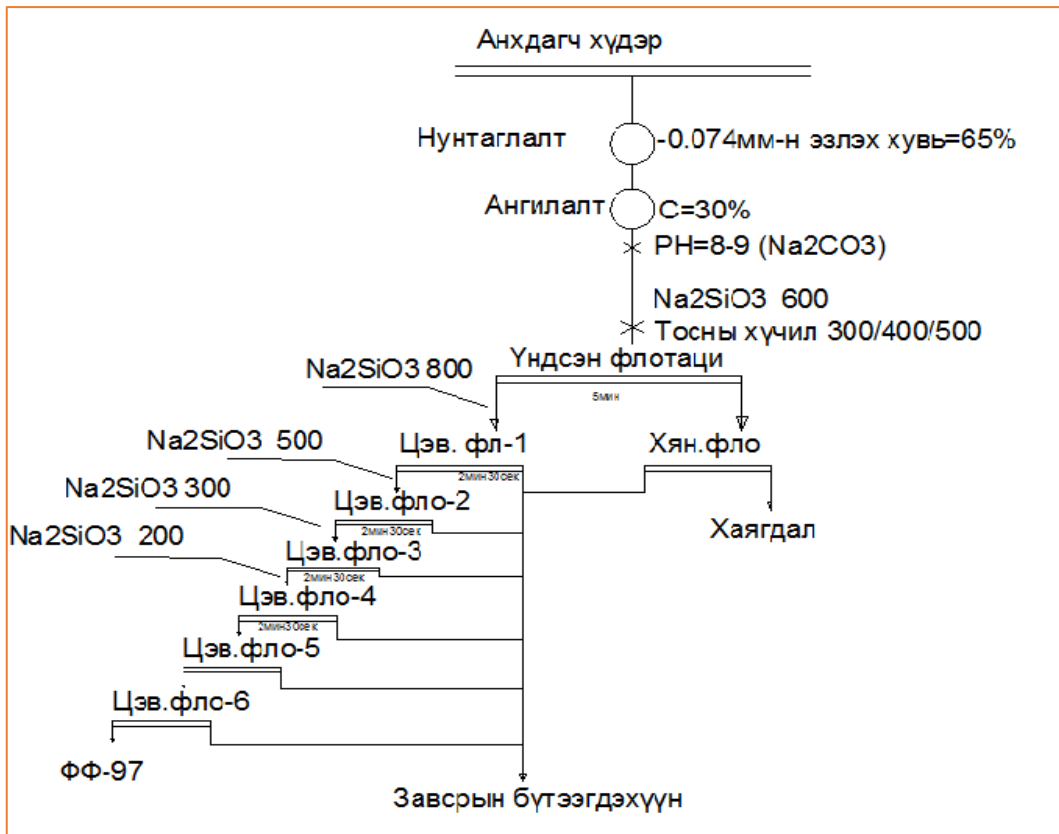
Хяналтын шигшилтийн зорилго нь бутлагдсан хүдрийн ширхэглэлд хяналт тавих болон хоёрдугаар шатны бутлуурт орох шаардлагагүй хүдрийг ялгана. Бутлах цехэд ажиллах шигшүүрийн торны нүхний хэмжээ 15 мм байна. Хяналтын шигшүүрийн торны дээд ангийг (+12 мм-ийн анги) хоёрдугаар шатны бутлуур (1-р шугам хацарт бутлуур, 2-р шугам конусан бутлуур)-т өгөх бөгөөд бутлуураас гарах хүдрийн ширхэглэл -12мм байна.

Хүдэр жигдрүүлэлт:

Баяжуулах процесст орж байгаа хүдрийн шинж чанар, хүдэр дэх ашигт болон хорт хольцын агуулгын өөрчлөлт нь үйлдвэрийн хүчин чадал, ажлын горим, баяжмалын чанар, бүтээгдэхүүний гарц, минерал авалт зэрэг нөлөөлдөг. Ийм учраас баяжуулах үйлдвэрийн технологийн процессыг хэвийн жигд явуулах зорилгоор хүдэр жигдрүүлэлтийн ажил хийгддэг. Жонш олборлогчдоос нийлүүлж буй түүхий эдийг баяжуулах үйлдвэрийн дэргэдэх хүдэр жигдрүүлэх талбайд зөөвөрлөн авчирч, жоншны агуулга болон хүдэр дэх карбонатын агуулгаас хамааруулан үечлэн овоолго байгуулах замаар хүдрийг жигдрүүлэн баяжуулахад бэлтгэн хадгална. Хүдрийг холих үедээ хүдрийн бүтцийн чанарыг судлах шаардлагатай.

Баяжуулалт:

Баяжуулах үйлдвэр нь түүхий эд буулган жигдрүүлэх талбай, хүдэр бутлан ангилах хэсэг, нунтаглан баяжуулах хэсэг, баяжмал шүүн хатаах хэсэг, баяжмал савлах, хадгалах хэсэг, хаягдлын аж ахуй, засвар үйлчилгээний хэсэг, эргэлтийн усны сав, цэвэр усны худаг, ус дамжуулах насос, урвалж бодисын агуулах, цахилгаан хангамжийн хэсэг, хяналтын лаборатори, уурын зуухны хэсэг, ажилчдын байр контор зэргээс бүрдэнэ.

Зураг 4. Баяжуулах үйлдвэрийн схем

2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ

2.1. Газрын гадаргын тогтоц ба онцлог

“Хөх бишрэлт” ХХК-ийн “Цагаан Дэлийн жонш баяжуулах үйлдвэр” төсөл нь Дорноговь аймгийн Иххэт сумын нутагт, Улаанбаатар хотоос зүүн тийш 345 км, төмөр замын Бор-Өндөр өртөөнөөс зүүн тийш 50 км, Иххэт сумаас баруун тийш 5 км-т оршиж байна. Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэр болох Дорноговь аймгийн Иххэт сум нь Төв Азийн их цөл өндөрлөгийн умард хаяанд байрладаг. Төсөл хэрэгжих сумын нутаг дэвсгэр нь уул, гүвээ толгод бүхий заримдаг цөлийн бор саарал, цайвар бор, хужир мараат хөрстэй, хялгана, харганат цөлийн хээр алаг өвст ургамалтай, байгалийн хээржүү цөл хамаарна. Төсөл байрлах талбай нь Дорноговь аймгийн Иххэт сум нь далайн түвшнээс 937-1380 м өргөгдсөн байна.

2.2. Уур амьсгал

“Хөх Бишрэлт” ХХК-ийн Жонш баяжуулах үйлдвэр байрлах Дорноговь аймаг нь уур амьсгалын хувьд хуурайдуу сэрүүвтэр, хуурай дулаавтар мужид багтана. Манай орны бусад нутгийн нэгэн адил эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай. Агаарын температурын үнэмлэхүй их агууриг 33.6 градус, өвөлдөө хүйтэх боловч зундаа аагим халуун болно.

Жилийн явцад агаарын темпаратурын хамгийн их утга нь 7 дугаар сард, бага утга нь өвөл 1 дугаар сард тус тус ажиглагддаг байна. Жилийн хамгийн дулаан 7 дугаар сарын дундаж агаарын темпаратур +22.1°C хамгийн хүйтэн 1 дугаар сарын дундаж агаарын темпаратур -19.1°C байна. Агаарын үнэмлэхүй хамгийн их темпаратур +33.5°C хүрч дулаарсан бол үнэмлэхүй хамгийн бага темпаратур -31.1°C хүрч хүйтэрсэн байна.

2.3. Гадаргын ус

Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэр нь Умард говийн гүвээт Халхын дундад талын сав газарт хамаарна. Төслийн талбай орчим гадаргын усны сүлжээ муу хөгжсөн, төслийн талбайн ойр орчимд байнгын урсацтай гол горхи болон нуур байхгүй. Умард говийн усны сав газрын хүрээнд гадаргын усны нөөц хомс тул сав газар дахь жижиг нуур, тойром, гол горхиудад ус судлалын байнгын харуул бүхий ажиглалт, хэмжилтийн сүлжээ байхгүй. Сав газрын гадаргын усны сүлжээний нягтшил буюу 1 км² талбайд ногдох голын урт нь маш бага (0.01км/км²) бөгөөд сав газрын хэмжээнд хамгийн их урсац бүрдэлт нь сав газрын хойд, баруун хойд хэсэгт ажиглагдана.

2.4. Газрын доорх ус

“Хөх бишрэлт” ХХК-ийн хэрэгжүүлж буй “Жонш баяжуулах үйлдвэр” төсөл байрлах нутаг дэвсгэр нь Умард говийн гүвээт халхын дундад талын сав газарт хамаарах ба энэхүү сав газрын гидрогеологийн нөхцлийн гол онцлог нь төв азийн гадагш урсгалгүй ай савд багтах, ихэнх нөхцөлд хоорондоо нарийн хүзүүвчүүдээр холбогдсон, олон төрлийн ус агуулагч үе, давхарга, бүрдэл, ан цавын усжсан бүс бүхий газрын доорх усны сав газар юм. Газрын доорх усны тэжээгдлийн бүс нь янз бүрийн насны өгөршил, тектоникийн хагарал, эвдрэл, ан цавшилт эрчимтэй өртсөн түрмэл (интрузив), бялхмал, тунамал, хувирмал үндсэн чулуулгаас зонхилж тогтсон байна.

Газрын доорх усны хуримтлал болон хөлийн бүс нь дөрөвдэгч, голоцены настай аллюви, пролюви, нуур, салхины гаралтай сэвсгэр хурдасны зузаалаг, дахь уст үе, давхарга, неоген, палеоген, цэрдийн настай тунамал хурдасны зузаалаг дахь нүх сав-давхраасын уст давхарга, бүрдэл, юра, триас, пермийн настай эх газрын гарал үүсэлтэй чулуулгийн зузаалаг дахь ан цавын усжсан бүсээс бүрдсэн хөндий, хотгор, хоолой зэрэг нам доор газрууд хамрагдана.

Газрын доорх усны хөдөлгөөний ерөнхий зүй тогтол нь өндөрлөг хэсгээсээ нам дор газар луугаа чиглэх ба бага зузаантай дөрөвдэгчийн настай сэвсгэр хурдас нь өөрийнхөө доор байрлах бусад ус агуулагч давхарга руу газрын доорх усыг нэвтрүүлэх үүргийг гүйцэтгэдэг. Сав газрын өндөрлөг хэсгүүдээр тархсан үндсэн чулуулгийн массивын гадаргуу орчимд ихэвчлэн экзоген гарал үүсэлтэй харьцангуй жигд бус,

эмх замбараагүй тархалттай ан цавшилын бүс үүссэн байдаг. Эдгээр ан цавын бүсэд газрын доорх ус тодорхой хэмжээгээр хуримтлагдах боломжтой боловч биеэ даасан уст давхарга ховор ихэвчлэн тэжээлийн гадаад мужийн үүргийг гүйцэтгэнэ.

2.5. Хөрсөн бүрхэвч

Төслийн талбайд хамаарах газар нь 1230-1260 метрийн үнэмлэхүй өндөртэй нам уулс болон гүвээрхэг тэгшивтэр талархаг газарт байрлана. Төслийн талбайд тархсан хөрсөн бүрхэвч нь Монгол орны хөрс-газарзүйн мужлалтаар хархүрэн, хүрэн хөрс зонхилон тархсан Бор өндөр уул баяны тойрогт хамрагддаг. Энд өргөрөгийн бүсийн зүй тогтолтой уялдан хүрэн хөрс бөгөөд эзэмшил талбайн зүүн хэсэг дэх сайрын гольдролд ул хөрсний усны түвшин, эрдэсжилтээс хамаарч сайрын сул хөгжилтэй хөрс багахан газарт тархдаг.

2.6. Ургамлан нөмрөг

Төслийн талбай нь ургамал-газарзүйн тойргоор Дундаж Халхын хээрийн тойрогт байрлах боловч Дорно-Говийн цөлөрхөг хээрийн тойрогт шилжих хил залгаа бүс нутагт байрлаж байна. Энд хойноосоо Дундад халхын хээрийн үет ургамлын төлөөлөл өмнөөсөө цөлөрхөг хээрийн жижиг сөөг сөөгөнцөр ургамлын төлөөлөл тохиолдох онцлогтой. Төслийн талбай нь Монголын төв хэсгийн боржин бүхий бэсрэг уулс, ухаа гүвээрхэг толгод хоорондын нарийн хотос хоолойд байрлаж байна.

Ерөнхийдөө төслийн талбай орчим нь толгодорхог хэсгээр харгана-үетэн ургамлан бүлгэмдэл харин нам хотос, хажуу хэсгээр харгана-үетэн-алаг өвст, гэсэн 2 үндсэн ургамлан бүлгэмдэл тохиолдож байна. Уг ургамлан бүлгэмдлүүдийг дагаж, Гялгар дэрс (*Achnatherum splendens*), Хазааргана (*Cleistogenes squarrosa*), Ширэг улалж (*Carex duriuscula*), Крылов хялгана (*Stipa Krilovi*), Агь (*Artemisia frigida Willd*), Имт гичгэнэ (*Potentilla bifurca*), Ишгүй гичгэнэ (*Potentilla acaulis*), Жижиг навчит харгана (*Garagana micropylla*), Нарийн навчит харгана (*Caragana stenophylla*), Манан хамхаг (*Bassia dasyphylla*), Аммоны сэдэргэнэ (*Convolus ammoni*), Бага хургалж (*Eragrostis minor*) Шүлхий Шарилж (*Artemisia pectinata*), зэрэг ургамлууд зонхилогч болон дэд зонхилогчоор ургана.

2.7. Амьтны аймаг

Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн орчинд хуурай хээр болон хуурайдуу хээрийн экосистем тархсан.

Амьтны аймгийн хувьд цагаан зээр, үлийн цагаан оготно, монгол чичүүл, монгол тарвага, хярс, мануул, идлэг шонхор, хээрийн бүргэд, шилийн сар, монгол болжмор зэрэг хөхтөн болон шувууд төлөөлөх зүйлд тооцогдоно.

Хөхтөн амьтан: Төслийн талбай орчим Монгол улсын улаан данс (2006)-ны ховордлын зэргийн үнэлгээгээр “устаж болзошгүй” зүйлийн ангилалд бүртгэгдсэн 1 зүйл, “эмзэг” 1 зүйл, “ховордож болзошгүй” 5 зүйл хөхтөн амьтан тус тус оршин амьдарч байна. Нөгөө талаас “мэдээлэл дутмаг” ангилалд бүртгэгдсэн 5 зүйл хөхтөн амьтад байна.

Мөлхөгчид: Мөлхөгчдөөс энэ бүс нутагт 3 овог, 3 төрөлд хамаарах 3 зүйл тархдаг ажээ. Энд тархсан гүрвэл болон могойн зүйлүүд нь Монгол орны хэмжээнд түгээмэл тархацтай юм. Мөлхөгч амьтдын хувьд газрын тос олборлолт, хайгуулын үед хөнөөгдөх эрсдэл харьцангуй бага бөгөөд энэ талбайд тоо толгойн хувьд элбэг, тархацын хувьд түгээмэл амьтад тархсан байна.

Шувуу: Төслийн талбай орчим 123 зүйлийн шувуу тохиох боломжтой ба тус бүс нутагт хээрийн шувууд зонхилон тархсан байдаг. Шувууны аймгийн хувьд зусаж өндөглөдөг ба хэсэгчлэн нүүдэг шувууд зонхилох (103 зүйл) бөгөөд жилийн турш суурин амьдардаг 19 зүйл, зөвхөн өвөл ирээд буцдаг цөөн шувуу (1 зүйл) байна.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслөөс байгаль орчны бүрдэл хэсгүүд болох газрын гадарга, хэвлий, гадаргын болон газрын доорх ус, хөрс, ургамал зэрэгт үзүүлэх болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг БОННУ-ний тодотгол тайланд нарийвчлан тусгаж, тэдгээрийг бууруулах, сэргийлэх, арилгах арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулсан байдаг.

3.1. Газрын гадарга, хэвлий

Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хэвлийд үзүүлэх болзошгүй болон зайлшгүй сөрөг нөлөөллүүдийг товч дурдвал:

- Барилгажилт, дэд бүтэц барьж байгуулах болон баяжуулах үйлдвэрийн ашиглалтын үйл ажиллагааны улмаас газрын гадарга, хэвлийн хэлбэр дүрс өөрчлөгдөх
- Төслийн үйл ажиллагааны улмаас хаягдлын талбай, овоолгын талбай тэлэх, барилга байгууламжууд нэмж байгуулах, шинээр зам гаргах.

3.2. Агаарын чанар

Жигдрүүлсэн хүдрийг бункерт тэжээх, 2 шатны бутлуураар бутлах, шигших, хүдэр хадгалах талбайд туузан дамжуулгаар буулгах зэрэг бүхий л шат дамжлагуудаас тоос тоосонцор үүсдэг. Мөн идэвхтэй овоолго, эвдрэлд орсон талбай зэргээс хуурай салхитай үед тоос шороо агаарт дэгдэж салхины дагуу тархах зэрэг нь төслийн үйл ажиллагаанаас агаарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл болж болзошгүй юм.

3.3. Хөрсөн бүрхэвч, гадаргын болон гүний ус

Төслийн үйл ажиллагаанаас гадаргын болон гүний усанд үзүүлэх гол болон болзошгүй нөлөөлөл нь хаягдлын далан болон химийн бодисын агуулхаас бохирдуулагч бодис алдах, шатах тослох материал, хатуу болон шингэн хог хаягдлын талбайгаас бохирдол үүсэх зэрэг юм.

Төслийн үйл ажиллагаанаас хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл нь шинээр шимт хөрсний хуулалт хийгдэх газарт үүсэх хөрсний эвдрэл ба бүтэцийн алдагдал, үйлдвэрийн дотоод замаар зорчих техникийн нөлөөгөөр үүсэх өнгөн хөрсний талхагдал, төслийн талбайгаас үүсэх тоосонцорын тархалт гэсэн өдөр тутамд үүсч байгаа сөрөг нөлөөллөөс гадна авто зогсоол ба засвар үйлчилгээний талбай орчимд үүсэх шатах тослох материалын цэгэн бохирдол, ахуйн гаралтай органик ба хатуу, шингэн хог хаягдлаас үүдэлтэй механик болон нянгийн бохирдол гэсэн болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд байна.

3.4. Ургамлан нөмрөг, амьтны аймаг

Жонш баяжуулах үйлдвэрийн 2022 онд хийгдсэн БОННУ-ний тодотгол тайланд төслийн талбай орчим Монгол улсын улаан данс (2006)-ны ховордлын зэргийн үнэлгээгээр “устаж болзошгүй” зүйлийн ангилалд бүртгэгдсэн 1 зүйл, “эмзэг” 1 зүйл, “ховордож болзошгүй” 5 зүйл хөхтөн амьтан тус тус оршин амьдарч байгаа талаар тусгасан байдаг. Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл нь дуу чимээнээс амьтад дайжих, зам, дэд бүтэц байгуулснаас үүдэн амьдрах орчин алдагдах зэрэг болно.

Харин ургамлан нөмрөгт үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл нь дэд бүтэц, барилга, бүтээн байгуулалтын үйл ажиллагаанаас үүдэн ургамлан нөмрөг талхлагдах юм.

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ - 2023

“Хөх Бишрэлт” ХХК нь жонш баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаа явагдах газар нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг боломжит хамгийн бага түвшинд байлгах, байгаль орчинд үзүүлэх аливаа сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн талуудын оролцоог хангасан хууль эрх зүйн шаардлагад нийцүүлэн гүйцэтгэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаврыг тогтмол хянах, илрүүлэх, хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж мөн нутгийн иргэдийн оролцоог хангах, нэмэгдүүлэх зорилт тавьж байна.

Бид 2023 онд Үйлдвэрийн Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний судалгаагаар тогтоогдсон гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг амжилттай хэрэгжүүлэн ажиллаж байна,

Үйлдвэрийн 2023 оны “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-ний гол зорилт нь жонш баяжуулалтын үйл ажиллагаа, химийн бодис тээвэрлэх, хадгалах болон ашиглах, хог хаягдлыг түр хадгалах, тээвэрлэх зэрэг үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчинд учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээ тэдгээрийг хэрэгжүүлэх зардал, баримтлах хууль эрх зүйн орчныг тодорхойлох, мөн байгаль орчинд учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд оршино.

Бид 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” болон “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулиуд, 2019 онд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын А/618 тоот тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, мөн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн зэргийг удирдлага болгож, үйлдвэрийн үйл ажиллагаатай уялдуулан төлөвлөсөн болно.

Бид үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах бөгөөд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хамрах хүрээ нь тусгай зөвшөөрөлтэй талбай, түүнээс гадна ОХШХ-т багтсан хяналт шинжилгээний цэгүүд хамаарна.

5. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ-2023

“Цагаан Дэл” хайлуур жонш баяжуулах үйлдвэрийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 40 төсөвт болон төсөвт бус арга хэмжээнүүд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн. 2023 оны 11-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар БОМТ-ний биелэлт 98.2% хувьтай байна. Доорх хүснэгтэд 2023 оны БОМТ-ний хэрэгжилтийг бүлэг тус бүрээр тусгав. БОМТ-ний хэрэгжилттэй холбоотой дэлгэрэнгүй мэдээллүүдийг уг тайлангийн холбогдох бүлгүүдээс харна уу.

Хүснэгт 1. БОМТ-2023 биелэлт бүлэг тус бүрээр

№	БҮЛЭГ	БИЕЛЭЛТ
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	96%
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	90%
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	100%
4	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	100%
5	Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох	100%
6	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	97%
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	100%
8	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	100%
9	Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	100%
10	БОМТ-2023 хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	100%
11	2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	98.2%

5.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10-р сарын 29-ны өдрийн А/618 тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө” боловсруулах зөвлөмжийн дагуу уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг өртөх орчноор буюу байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэгт хуваасан. Тус бүрэлдэхүүн хэсэг болох агаар, хөрс, гадаргын ба газрын доорх ус, амьтан, ургамал, газрын хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах зэрэг чиглэлүүдээр бүлэглэн энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулсан.

БОННУ-нд тодорхойлсон байгаль орчны бүрдэл хэсгүүдэд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл мөн төслийн 2023 оны үйл ажиллагаатай уялдуулан гол болон болзошгүй 4 сөрөг нөлөөллийг тодорхойлж, тэдгээрийг бууруулах, сэргийлэх, арилгах 9 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн. Төлөвлөн хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрд тухайн сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ, хэмжих нэгж, шаардагдах төсөв, баримтлах стандарт, хуулийн шаардлагыг тусгасан болно.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөнд нийт 9 арга хэмжээ төлөвлөснөөс 6 ажлыг хэрэгжүүлсэн буюу тогтмол хэрэгжиж байгаа. Үлдсэн 3 хэрэгжиж эхэлсэн бөгөөд уг ажлыг бид тайлант жилд багтаан бүрэн хэрэгжүүлж дуусахаар төлөвлөн ажиллаж байна. Тус төлөвлөгөөний хэрэгжилт 10-р сарын 31-ны өдрийн байдлаар 95.6%-тай байна.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний хүрээнд төлөвлөсөн ажлуудын биелэлтийн тайлбарыг доорх хүснэгтээс, мөн нотлох баримтыг хавсралтаас харна уу.

Энэхүү сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлтийн товч тайлбарыг Хүснэгт 2. -с, дэлгэрэнгүйг бичвэр мэдээллийг тайлангийн 5.1.1, 5.1.2, 5.1.3, 5.1.4, **Error! Reference source not found., Error! Reference source not found.** бүлгүүдээс харна уу.

Хүснэгт 2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Агаар			
1	Замын гадаргын шаардлагатай хэсгүүдэд засах, усалгааг хийх	Дууссан	Үйлдвэрийн талбайн дотоод автозамын усалгааг дулааны улиралд 2023 оны 06-р сарын 15-наас эхлэн бороо хургүй үед нийт 27 удаа хийсэн. 11-р сарын эхээр цас орсон тул усалгаа хийгдээгүй болно. Усалгаанд цооногийн гүний худгаас 960 куб метр усыг авто замын усалгаанд ашигласан байна.
2	Үйлдвэрийн орчны авто замын хурдны хязгаарлалтыг заасан тэмдэгжүүлэлтийг нэмэх, сайжруулах	Дууссан	Үйлдвэрийн талбай доторх автозамуудад хурдны хязгаарын 5,10 км/цаг явах тэмдэг, тэмдэглэгээнүүдийг байршуулсан. Төслийн талбайд замын тэмдэг тэмдэглэгээ нийт 4 ш байрлуулсан.
3	Тээврийн хэрэгслийн ашиглалт, техникийн байдалд хяналтын үзлэг, системүүдийн техникийн байдлыг оношлуулах, шаардлагатай бол засвар тохиргоог хийлгэх	Дууссан	Тээврийн хэрэгслүүдэд 5000, 8000, 20000 км тутамд тос солих болон шаардлагатай үйлчилгээнүүдийг хийдэг. 2023 онд нийт 5 ш дугуйт ачигч шинээр худалдан авч үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна. Шинэ техник худалдан авснаар хуучин техникүүдийг үйл ажиллагаанаас гаргаж, зогсоосон болно. Төслийн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй аливаа техник, хөдөлгөөнт техникийг жил тутмын улсын техникийн үзлэг оношлогоонд тогтмол хийлгэж байна.
Хөрс			
4	Шатах тослох материал, химийн бодисын хадгалалтанд хяналт тавих	Дууссан	Тос тосолгоо хийх үед хөрсний бохирдолоос урьдчилан сэргийлж зориулалтын зассан талбайд тос тосолгоог хийдэг. Тус талбай нь хөрсөнд тос, тосолгооны материал алдагдах, асгарах нөхцөл байдал үүсэхээс сэргийлсэн талбай болно. Хөрсөнд шатах тослох материал алдагдахаас сэргийлж гэмтэл, эвдрэлтэй машин техникийг ажлын талбайд гаргахгүй байх зарчмыг баримталсан. Тос тослох материал хөрсөнд алдагдахаас сэргийлж авто засварын байранд техникийн засварын ажлыг хийж байна.
5	Тээвэрлэлтийн олон салаа зам гарахаас сэргийлж дотоод, гадаад замын 2 талаар хязгаарлах далан тэмдэг тэмдэглэгээ хийх	Үргэлжилж байгаа	Үйлдвэрийн талбай доторх автозамуудад хурдны хязгаарын 10км/цаг явах тэмдэг болон бусад тэмдэглэгээнүүдийг байршуулсан.тээвэрлэлтийн замын эхэнд тэмдэг байршуулсан. Баяжуулах үйлдвэрээс гарсан эцсийн бүтээгдэхүүнийг Бор-Өндөр - Иххэт сум хүртэлх сайжруулсан замаар тээвэрлэдэг. Хүдрээ компанийн сайжруулсан13 км замаар тээвэрлэдэг.
Гадаргын болон газрын доорх ус			
6	Гүний худгийн эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс тогтоож, тэмдэгжүүлэх, хамгаалах, эрүүл ахуйн бүсэд мөрдөх дэглэмийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах	Үргэлжилж байгаа	Усыг дахин ашиглах мөн үйл ажиллагаа явуулж буй бүс нутгийн усны нөөц, чанарт учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах усны нөөц, чанарыг хэвээр хадгалахыг зорин ажиллаж байна. Тус арга хэмжээний хүрээнд компанийн эзэмшлийн худгуудын тоолуурыг баталгаажуулсан. Худгийг тоноглон хамгаалж, ундны усны эрүүл ахуйн шаардлагад нийцүүлсэн. Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд ашигладаг Гашууны хонхорын худгийн компанийн эзэмшлийн 1 га талбайг хашаажуулан 2000 ш хайлаас тариад байна.

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
7	Жонш боловсруулалтын ажлын явцад орчны тоосжилтыг бууруулахад газар доорх усны нөөцийг аль болох ашиглахаас зайлсхийж, цэвэршүүлсэн ахуйн хаягдал усыг эргүүлж ашиглах боломжийг судлах, боломжтой бол ашиглах.	Үргэлжилж байгаа	Баяжуулах үйлдвэрийн унд ахуйн хэрэгцээнд тайлант жилд 684 шоометр унд ахуйн ус хэрэглэсэн. Унд ахуйд хэрэглэсэн саарал усыг тусгай зориулалтын төхөөрөмжөөр 98% хүртэл цэвэрлэн газрын хөрсөнд шингээдэг. Цаашид саарал усыг дахин ашиглах боломжийг судалж байгаа бөгөөд боломжтой тохиолдолд 2024 онд хэрэгжүүлэн ажиллахаар төлөвлөн ажиллаж байна.
Ургамал			
8	Тэрбум мод хөдөлгөөнд идэвхи санаачилгатай оролцож, мод тарих усалгаажуулах	Дууссан	Иххэт сумын 2-р багийн нутаг Гашууны хонхорт 2000 ш хайлаас мод тарьсан, үйлдвэрийн хашаанд 1000 ш хайлаас, сухай 50ш, Улиас 200ш Агч 50ш, Чацарган 30ш нийт 3330 ш мод тариалсан. Цаашид Гашууны хонхорт нэмж мод тариалаар төлөвлөж усалтын систем хийхээр 1 худгийн цооног бэлэн болгосон, усалтын систем худалдан авсан бөгөөд 2024 оны хавар байрлуулахаар төлөвлөж байна. Баяжуулах үйлдвэрийн талбайд мод хариуцсан 2 ажилтан ажиллаж байна. Тухайн ажилчид тарьсан модны усалгаа, арчилгаа хийх арга хэмжээг хариуцан ажилладаг.
9	Шимт хөрсний агрохимийн шинжилгээг хийлгэх, хадгалалтыг сайжруулах, салхинд хийсэхээс хамгаалж гадаргын хэсгийг ургамалжуулах	Дууссан	Шимт хөрсний арчилгаа, тордолтыг тогтмол хийж гүйцэтгэж байна. Шимт хөрсний овоолгыг салхинд хийсэх, усанд автах, хужиртах, хатуу биет, чулуу, барилгын болон бусад хаягдалд дарагдаж бохирдохоос хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх ажлыг хэрэгжүүлсэн. Шимт хөрсөнд хүнсний ногоо болон 1 наст ургамал тарьсан.

5.1.1. Агаарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт

5.1.1.1. Замын гадаргын шаардлагатай хэсгүүдэд засах, усалгааг хийх

Үйлдвэрийн талбайн дотоод автозамын усалгааг дулааны улиралд 2023 оны 06-р сарын 15-наас эхлэн бороо хургүй үед нийт 27 удаа хийсэн. 11-р сарын эхээр цас орсон тул усалгаа хийгдээгүй болно. Усалгаанд цооногийн гүний худгаас 960 куб метр усыг авто замын усалгаанд ашигласан байна.

Зураг 5. Усан халаалтын зуухны утааны хэмжилт, дээжлэлт

5.1.1.2. Үйлдвэрийн орчны авто замын хурдны хязгаарлалтыг заасан тэмдэгжүүлэлтийг нэмэх, сайжруулах

Үйлдвэрийн талбай доторх автозамуудад хурдны хязгаарын 5, 10 км/цаг явах тэмдэг, тэмдэглэгээнүүдийг байршуулсан. Төслийн талбайд замын тэмдэг тэмдэглэгээ нийт 4 ш байрлуулсан.

Зураг 6. Хурдны хязгаар тогтоосон замын тэмдэг

5.1.1.3. Тээврийн хэрэгслийн ашиглалт, техникийн байдалд хяналтын үзлэг, системүүдийн техникийн байдлыг оношлуулах, шаардлагатай бол засвар тохиргоог хийлгэх

Тээврийн хэрэгслүүдэд 5000, 8000, 20000 км тутамд тос солих болон шаардлагатай үйлчилгээнүүдийг хийдэг. 2023 онд нийт 5 ш дугуйт ачигч шинээр худалдан авч үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна. Шинэ техник худалдан авснаар хуучин техникүүдийг үйл ажиллагаанаас гаргаж, зогсоосон болно. Төслийн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй аливаа техник, хөдөлгөөнт техникийг жил тутмын улсын техникийн үзлэг оношлогоонд тогтмол хийлгэж байна.

Зураг 7. Шинээр худалдан авсан дугуйт ачигч техникүүд

5.1.2. Хөрсний сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт

5.1.2.1. Шатах тослох материал, химийн бодисын хадгалалтанд хяналт тавих

Тос тосолгоо хийх үед хөрсний бохирдолоос урьдчилан сэргийлж зориулалтын зассан талбайд тос тосолгоог хийдэг. Тус талбай нь хөрсөнд тос, тосолгооны материал алдагдах, асгарах нөхцөл байдал үүсэхээс сэргийлсэн талбай болно. Хөрсөнд шатах тослох материал алдагдахаас сэргийлж гэмтэл, эвдрэлтэй машин техникийг ажлын талбайд гаргахгүй байх зарчмыг баримталсан. Тос тослох материал хөрсөнд алдагдахаас сэргийлж авто засварын байранд техникийн засварын ажлыг хийж байна.

Зураг 8. Засварын талбай

5.1.2.2. Тээвэрлэлтийн олон салаа зам гарахаас сэргийлж дотоод, гадаад замын 2 талаар хязгаарлах далан тэмдэг тэмдэглэгээ хийх

Үйлдвэрийн талбай доторх автозамуудад хурдны хязгаарын 10км/цаг явах тэмдэг болон бусад тэмдэглэгээнүүдийг байршуулсан.тээвэрлэлтийн замын эхэнд тэмдэг байршуулсан. Баяжуулах үйлдвэрээс гарсан эцсийн бүтээгдэхүүнийг Бор-Өндөр - Иххэт сум хүртэлх сайжруулсан замаар тээвэрлэдэг. Хүдрээ компанийн сайжруулсан 13 км замаар тээвэрлэдэг.

Зураг 9. Замын тэмдэг тэмдэглэгээ

5.1.3. Усны сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт

5.1.3.1. Гүний худгийн эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс тогтоож, тэмдэгжүүлэх, хамгаалах, эрүүл ахуйн бүсэд мөрдөх дэглэмийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах

Усыг дахин ашиглах мөн үйл ажиллагаа явуулж буй бүс нутгийн усны нөөц, чанарт учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах усны нөөц, чанарыг хэвээр хадгалахыг зорин ажиллаж байна. Тус арга хэмжээний хүрээнд компанийн эзэмшлийн худгуудын тоолуурыг баталгаажуулсан. Худгийг тоноглон хамгаалж, ундны усны эрүүл ахуйн шаардлагад нийцүүлсэн. Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд ашигладаг Гашууны хонхорын худгийн компанийн эзэмшлийн 1 га талбайг хашаажуулан 2000 ш хайлаас тариад байна.

Зураг 10. Төслийн талбайд мод тарьж буй байдал

5.1.3.2. Жонш боловсруулалтын ажлын явцад орчны тоосжилтыг бууруулахад газар доорх усны нөөцийг аль болох ашиглахаас зайлсхийж, цэвэршүүлсэн ахуйн хаягдал усыг эргүүлж ашиглах боломжийг судлах, боломжтой бол ашиглах.

Баяжуулах үйлдвэрийн унд ахуйн хэрэгцээнд тайлант жилд 684 шоометр унд ахуйн ус хэрэглэсэн. Унд ахуйд хэрэглэсэн саарал усыг тусгай зориулалтын төхөөрөмжөөр 98% хүртэл цэвэрлэн газрын хөрсөнд шингээдэг. Цаашид саарал усыг дахин ашиглах боломжийг судалж байгаа бөгөөд боломжтой тохиолдолд 2024 онд хэрэгжүүлэн ажиллахаар төлөвлөн ажиллаж байна.

5.1.4. Ургамалын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт

5.1.4.1. Тэрбум мод хөдөлгөөнд идэвхи санаачилгатай оролцож, мод тарих усалгаажуулах

Иххэт сумын 2-р багийн нутаг Гашууны хонхорт 2000 ш хайлаас мод тарьсан, үйлдвэрийн хашаанд 1000 ш хайлаас, сухай 50ш, Улиас 200ш Агч 50ш, Чацарган 30ш нийт 3330 ш мод тариалсан. Цаашид Гашууны хонхорт нэмж мод тариалаар төлөвлөж усалтын систем хийхээр 1 худгийн цооног бэлэн болгосон, усалтын систем худалдан авсан бөгөөд 2024 оны хавар байрлуулахаар төлөвлөж байна. Баяжуулах үйлдвэрийн талбайд мод хариуцсан 2 ажилтан ажиллаж байна. Тухайн ажилчид тарьсан модны усалгаа, арчилгаа хийх арга хэмжээг хариуцан ажилладаг.

Зураг 11. Тарьсан модны усалгаа хийж буй байдал

5.1.4.2. Шимт хөрсний агрохимийн шинжилгээг хийлгэх, хадгалалтыг сайжруулах, салхинд хийсэхээс хамгаалж гадаргын хэсгийг ургамалжуулах

Шимт хөрсний арчилгаа, тордолтыг тогтмол хийж гүйцэтгэж байна. Шимт хөрсний овоолгыг салхинд хийсэх, усанд автах, хужиртах, хатуу биет, чулуу, барилгын болон бусад хаягдалд дарагдаж бохирдохоос хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх ажлыг хэрэгжүүлсэн. Шимт хөрсөнд хүнсний ногоо болон 1 наст ургамал тарьсан.

Зураг 12. Овоолгын хэлбэржүүлэлт хийж буй байдал

5.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

“Хөх Бишрэлт” ХХК нь “Цагаан Дэл” хайлууур жонш баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагааг хариуцлагатай байлгах, байгаль орчны нөхөн сэргээлтийг Монгол улсын холбогдох хууль, эрх зүй, стандарт шаардлагуудад нийцүүлэх, тухайн бүс нутгийн цаг уурын онцлог, ордын геологийн тогтоц, орчин нөхцөлд тохирсон байх, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн туршлага арга зүйд тулгуурлах, байгалийн унаган төрхийг хэвээр хадгалах, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хангах зэрэг зарчмуудыг баримтлан ажиллаж байна. Тус төлөвлөгөөний товч тайлбарыг Хүснэгт 3. бичвэр мэдээллийг тайлангийн 5.2.1.1-5.2.2.1 бүлгүүдээс харна уу

Хүснэгт 3. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Техникийн нөхөн сэргээлт			
1	Хүдрийн овоолгыг хэлбэржүүлэх	Дууссан	Хүдрийн овоолгын хэлбэржүүлэлтийг тогтмол хийж хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.
Биологийн нөхөн сэргээлт			
2	Шимт хөрсний арчилгаа, усалгаа, тордолт	Үргэлжилж байгаа	Шимт хөрсний овоолгыг салхинд хийсэх, усанд автах, хужиртах, хатуу биет, чулуу, барилгын болон бусад хаягдалд дарагдаж бохирдохоос хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх ажлыг хэрэгжүүлсэн. Шимт хөрсөнд хүнсний ногоо болон 1 наст ургамал тарьсан.

5.2.1. Техникийн нөхөн сэргээлт

5.2.1.1. Хүдрийн овоолгыг хэлбэржүүлэх

Хүдрийн овоолгын хэлбэржүүлэлтийг үйл ажиллагаатай уялдуулан тогтмол хийж хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Баяжуулах үйлдвэрт шинээр хүдэр хүлээн авах, хүдэр баяжуулах үйл ажиллагаа хийх зэрэг үйл ажиллагаанаас хамааран хүдрийн овоолгыг тогтмол хэлбэржүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлдэг.

Зураг 13. Хүдрийн овоолгын хэлбэржүүлэлт хийж буй байдал

5.2.2.1. Шимт хөрсний арчилгаа, усалгаа, тордолт

Шимт хөрсний овоолгыг салхинд хийсэх, усанд автах, хужиртах, хатуу биет, чулуу, барилгын болон бусад хаягдалд дарагдаж бохирдохоос хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх ажлыг хэрэгжүүлсэн. Шимт хөрсөнд хүнсний ногоо болон 1 наст ургамал тарьсан.

Зураг 14. Овоолгын хэлбэржүүлэлт хийж буй байдал

5.3. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

“Хөх Бишрэлт” ХХК нь Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн холбогдох заалтууд, Засгийн газрын 2013 оны 374 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралт, Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журмын 5.2, 5.3 дах заалтууд болон 2014 оны БОНХ-ийн сайдын А-117 тоот тушаалын 2 дугаар хавсралт “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний аргачлал”-ын 3.3.6-д тус тус заасны дагуу Биологийн олон янз байдлыг (БОЯБ) дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Тайлант жилд биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний төлөвлөгөөний хүрээнд 2 ажил төлөвлөсөн. Тус төлөвлөгөөний хүрээнд Иххэт сумын “Хөх Өндөр” нэртэй газарт 1.2 га талбайд хэсэгчилсэн техникийн нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээг хэрэгжүүлж холбогдох сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн. Мөн орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний хүрээнд булгийн эх хашиж хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллалаа. Тус төлөвлөгөөний хэрэгжилт 2023 оны 10-р сарын 31-ны өдрийн байдлаар 100 хувьтай байна.

Хүснэгт 4. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт			
1	Дорноговь аймгийн БО-ны газраас өгсөн чиглэлийн дагуу Иххэт сумын “Хөх өндөр” нэртэй газарт хэсэгчилсэн техникийн нөхөн сэргээлт хийх	Дууссан	Иххэт сумын “Хөх өндөр” нэртэй газарт 1,2 га талбайд хэсэгчилсэн техникийн нөхөн сэргээлтийг 5,0 сая төгрөгийн зардлаар хийж гүйцэтгээд 2023 оны 10-р сарын 25-ны өдөр сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн .
Гадаргын усны эх үүсвэрийг хамгаалах арга хэмжээ			
2	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний хүрээнд Иххэт сумын 1-р багийн нутагт орших “Хөгцөт ” нэртэй булгийн эхийг хашаажуулах	Дууссан	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний хүрээнд идэвхтэн байгаль хамгаалагч, Иххэт сумын 1-р багийн иргэн С.Алтанхуягтай хамтран 2023 оны 09 дүгээр сарын 90-ны өдөр Булгийн эхийг хашиж хамгаалах 5,0 сая төгрөгийн ажлын гэрээ байгуулан “Хөгцөт ” нэртэй булгийн эхийг хашаажуулж 2023 оны 10-р сарын 18-ны өдөр сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн.

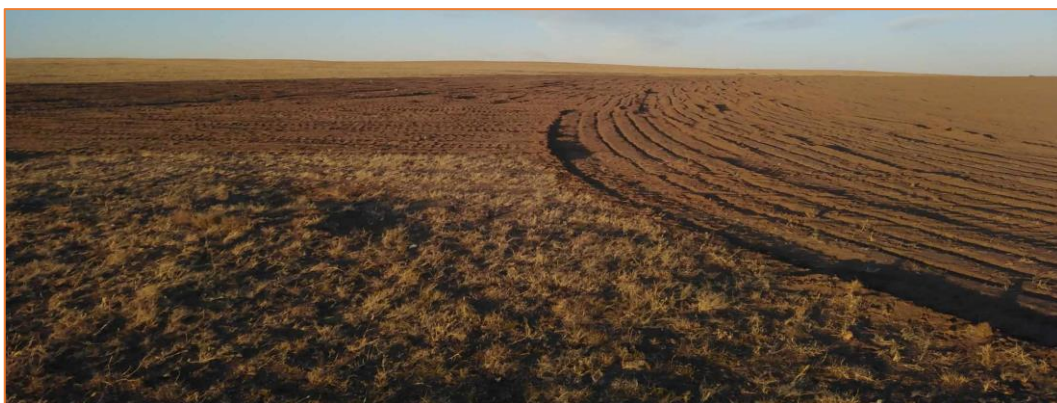
5.3.1. Дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт

5.3.1.1. Дорноговь аймгийн БО-ны газраас өгсөн чиглэлийн дагуу Иххэт сумын “Хөх өндөр” нэртэй газарт хэсэгчилсэн техникийн нөхөн сэргээлт хийх

Иххэт сумын “Хөх өндөр” нэртэй газарт 1,2 га талбайд хэсэгчилсэн техникийн нөхөн сэргээлтийг хийж гүйцэтгэсэн. Хөх Өндөр нэртэй газар нь хууль бус үйл ажиллагаанаас үүдэн эвдрэлд орсон газар бөгөөд эзэнгүй орхигдсон газар болно. Тухайн талбайд нөхөн сэргээлт хийх арга хэмжээний хүрээнд “Хөх Бишрэлт” ХХК нь өөрийн техник болох дугуйт ачигч ашиглан ухагдсан нүхийг буцаан дүүргэх, талбайд хэлбэржүүлэлт хийх, арга хэмжээг хийж хэрэгжүүлсэн. Нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг 2023 оны 10-р сарын 25-ны өдөр Иххэт сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн /Хавсралт 2. Нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг хүлээлгэн өгсөн тухай акт/.

Зураг 15. Эвдэрсэн газарт нөхөн сэргээлт хийхийн өмнөх байдал

Зураг 16. Эвдэрсэн талбайд нөхөн сэргээлт хийж дууссан байдал

5.3.2. Гадаргын усны эх үүсвэрийг хамгаалах арга хэмжээ

5.3.2.1. Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний хүрээнд Иххэт сумын 1-р багийн нутагт орших “Хөгцөт” нэртэй булгийн эхийг хашаажуулах

Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний хүрээнд идэвхтэн байгаль хамгаалагч, Иххэт сумын 1-р багийн иргэн С.Алтанхуягтай хамтран 2023 оны 09 дүгээр сарын 90-ны өдөр Булгийн эхийг хашиж хамгаалах 5,0 сая төгрөгийн ажлын гэрээ байгуулан “Хөгцөт” нэртэй булгийн эхийг хашаажуулж 2023 оны 10-р сарын 18-ны өдөр сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн /Хавсралт 3. Булгийн эх хашсан ажил хүлээлгэн өгсөн акт/.

Зураг 17. Хөгцөт нэртэй булагт хашаажуулалт хийхийн өмнөх байдал

Зураг 18. Булгийн эх хашиж хамгаалсан байдал

5.4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Үйлдвэрийн нөлөөллийн бүсэд хамрагдаж байсан нэг өрхөд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох, тусламж үзүүлэх санал албан ёсоор гаргасан. Гэвч тухайн өрх саналыг хүлээн аваагүй бөгөөд үйлдвэрийн нөлөөллийн бүсээс нүүсэн. Иймд үйлдвэрийн нөлөөллийн бүсэд орших нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ хэрэгжүүлэх шаардлагатай өрх байхгүй болно.

Хүснэгт 5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ			
1	2023 онд Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөөт ажил төлөвлөөгүй болно	Хэрэгжиж дууссан	-

5.5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

“Хөх Бишрэлт” ХХК нь түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээг холбогдох хууль, дүрэм журмын хүрээнд хэрэгжүүлэн ажиллахыг зорилго болгон ажилладаг. Үүний хүрээнд соёлын биет болон биет бус өвийг хамгаалах, түгээн дэлгэрүүлэх, сурталчлах арга хэмжээнд хувь нэмэр оруулан ажиллахыг зорьж байна.

Компанийн дээрх зорилгын хүрээнд “Хөх Бишрэлт” ХХК нь түүх соёлын өвийн хамгааллын арга хэмжээний хүрээнд 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 2 арга хэмжээ төлөвлөн хэрэгжилтийг 100 хувь биелүүлэн ажиллалаа. Биелэлтийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг доорх хүснэгт болон холбогдох дэд бүлгүүдээс харна уу.

Хүснэгт 6. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Биет өв			
1	Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны үед архелогийн болон палеонтологийн ховор түүхийн дурсгалт олдворууд гарч ирж болзошгүй	Дууссан	Төслийн хэрэгжилтийн явцад ямарваа нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдоогүй болно.
2	Сум орон нутгийн хэмжээнд соёлын биет бус өвийг хамгаалах, биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийг урамшуулах, түгээн дэлгэрүүлэх зорилготой зохион байгуулж буй үйл ажиллагаанд дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх	Дууссан	Компанийн хүрээнд хэрэгждэг сарын сэдэвчилсэн аяны хүрээнд “Соёлын өвийг дээдлэгч” аяныг зохион байгуулж нийт ажилчдад мэдээлэл бэлтгэн байршуулсан.

5.5.1. Биет өв

5.5.1.1. Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны үед архелогийн болон палеонтологийн ховор түүхийн дурсгалт олдворууд гарч ирж болзошгүй

Төслийн хэрэгжилтийн явцад ямарваа нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдоогүй болно.

5.5.1.2. Сум орон нутгийн хэмжээнд соёлын биет бус өвийг хамгаалах, биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийг урамшуулах, түгээн дэлгэрүүлэх зорилготой зохион байгуулж буй үйл ажиллагаанд дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх

Энэхүү аяны хүрээнд бид Монгол Улсын, тэр дундаа бидний ирээдүй болсон ЕБС-ын 12 ангийн сурагчдыг өөрийн орон нутаг дахь Бүсийн чулуунд орших Улсын тусгай хамгаалалтанд байдаг түүх соёлын дурсгалт газар болох “Олон байшинт”, “Хэсэг байшинт” эртний хотын туурь, байгалийн өвөрмөц тогтоцтой газар “Сэнжит хад”, “Заан хад”, “Гэр хад”, Даланжаргалан сумын Их нартын байгалийн нөөц газрын захиргаатай хамтран Бургасан аманд очиж Аргаль, янгир үзэж мөн бичигт хад, ембүү хад гэх зэрэг үзэсгэлэнт газруудаар аялуулсан.

Зураг 19. Сурагчидтай уулзалт хийж буй байдал

5.6. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Бид Жонш байжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа химийн бодис материалуудын худалдан авалт, тээвэрлэлт хадгалалт, ашиглалт болон устгал зэргийг Монгол улсын зохих стандарт, журамд нийцүүлэн боловсруулсан компанийн дотоод журмын дагуу гүйцэтгэнэ. Байгаль орчин болон баяжуулах үйлдвэрийн хэлтэс нь уурхайд ашиглагдаж буй химийн бодис материалын тээвэрлэлт, хадгалалт ашиглалт, түүний хаягдал сав баглаа боодлын устгалд хяналт тавьж аливаа үүсэж болох эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор төлөвлөгөөг боловсруулан ажиллаж түүний дагуу тавигдах шаардлагуудыг биелүүлэн ажиллаж байна.

Бид Байгаль орчин, Аялал Жуулчлалын яамнаас Химийн хорт болон аюултай бодис экспортлох, импортлох, хил дамнуулан тээвэрлэх, үйлдвэрлэх, ашиглах, худалдах, устгах аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөлтэй компанитай гэрээ байгуулан хамтран ажиллаж байна.

Тус төлөвлөгөөний хүрээнд төлөвлөсөн нийт 6 арга хэмжээнээс 5 нь тогтмол хэрэгждэг эсвэл хэрэгжиж дууссан арга хэмжээнүүд байна. Үлдсэн 1 арга хэмжээ нь үргэлжилж байгаа бөгөөд ирэх жилд хэрэгжилтийг бүрэн хангахаар төлөвлөн ажиллаж байна. Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хувиар тооцож үзвэл нийт 5 үйл ажиллагаа бүрэн хэрэгжсэн буюу 100 хувь, 1 ажил үргэлжилж байгаа буюу 80 хувь гүйцэтгэлтэй, нийт дундаж гүйцэтгэлийн хувь 96.7 хувьтай байна.

Хүснэгт 7. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Химийн бодисын эрсдэлээс сэргийлэх арга хэмжээ			
1	Химийн бодисыг тухайн бодисын ХАЛМ-д заасны дагуу хадгалах, химийн бодис асгарсан, онцгой үед хэрэглэх багц, шингээгч материалыг шаардлагатай газруудад байрлуулах	Дууссан	Химийн бодисыг тухайн бодисын холбогдох дүрэм, журмын дагуу хадгалж, химийн бодис асгарсан, онцгой үед хэрэглэх багц, шингээгч материалыг зохих газруудад байрлуулан ажиллаж байна.
2	Химийн бодисын хор аюулын лавлах мэдээллийг үндэслэн аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг шинэчилж боловсруулан, өдөр тутмын үйл ажиллагаанд мөрдөж ажиллах, химийн бодис хадгалах агуулахад шинээр дүгнэлт гаргуулах	Дууссан	МУ-ын холбогдох хууль эрхзүйн зохицуулалтын дагуу химийн бодисын аюулгүй ажиллагааг хангах зорилгоор холбогдох журмыг боловсруулан үйлдвэрлэлд мөрдөн ажиллаж байна.
3	Шатах тослох материалын болон хаягдлын түр цэгийг хөрс бохирдохоос хамгаалж бэлтгэх, асгаралтын иж бүрдлийг бэлэн байлгах	Дууссан	Тос тосолгоо хийх үед хөрсний бохирдолоос урьдчилан сэргийлж зориулалтын байранд зассан талбайд тос тосолгоог хийдэг ба хөрсөнд шатах тослох материал алдагдахаас сэргийлж гэмтэл, эвдрэлтэй машин техникийг ажлын талбайд гаргахгүй байх зарчмыг баримталсан.
4	Химийн бодисыг хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасан нөхцөлд, зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэх	Тогтмол хэрэгждэг	Хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасны дагуу химийн бодисыг зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэдэг.
Галын аюулгүй байдал			
5	Галын аюулаас хамгаалах багаж хэрэгслийн бэлэн байдлыг хангаж байнга сэлбэх	Тогтмол хэрэгждэг	Үйлдвэрийн талбайд гал түймэр, онцгой байдалд эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр ажлын талбайд тогтмол ажлын байрны үзлэгүүд зохион байгуулж, бүх барилга байгууламжийг гал унтраах, утаа мэдрэгч тоног төхөөрөмжүүдийг бүрэн суурилуулсан. Гал түймэртэй тэмцэх болон Гамшгийн тухай хуулийн дагуу Үйлдвэрийн талбайн барилга эрсдэлийн үнэлгээ, бүх хэсэг нэгжүүдэд онцгой байдлын үед ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулан мөрдөн ажиллаж байна.

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Хаягдлын сангийн аюулгүй байдал			
6	Хаягдлын сангийн тогтворжилтыг тогтмол хянах	Үргэлжилж байгаа	Хүдрийн хаягдал, усан байгууламжийн менежмент” стандарт болон МУ-ын холбогдох хууль эрхзүйн зохицуулалтын дагуу үйлдвэрийн хаягдал хадгалах байгууламжийн тогтворжилт, аюулгүй байдлыг хамгаалах зорилгоор холбогдох журмыг боловсруулан үйлдвэрийн талбайд мөрдөн ажиллаж байна. Хуучин хаягдлын сангийн сэргээн засварлах ажил хийгдэж байна. 2024 оны 3-р сараас үргэлжүүлэн засварын ажил хийгдэнэ. зургийг хавсаргав.

5.6.1. Химийн бодисын аюулгүй байдал

5.6.1.1. Химийн бодисыг тухайн бодисын ХАЛМ-д заасны дагуу хадгалах, химийн бодис асгарсан, онцгой үед хэрэглэх багц, шингээгч материалыг шаардлагатай газруудад байрлуулах

Баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй аливаа химийн бодисыг тухайн бодисын Хор аюулын лавлах мэдээлэл, холбогдох дүрэм, журмын дагуу хадгалж байна. Химийн бодисын ашиглалт, аюултай хог хаягдлын бүртгэл зэргийг Баяжуулах үйлдвэрийн дарга, Нярав нар тогтмол бүртгэн ажиллалаа. Мөн химийн бодис хяналтгүй орчинд алдагдаж газрын доорх ус болон хөрсөнд бохирдол учруулах эрсдэлээс сэргийлэх зорилго бүхий онцгой үед хэрэглэх асгаралттай тэмцэх иж бүрдэл, шингээгч материалыг шаардлагатай газруудад байрлуулан ажиллалаа.

5.6.1.2. Химийн бодисын хор аюулын лавлах мэдээллийг үндэслэн аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг шинэчилж боловсруулан, өдөр тутмын үйл ажиллагаанд мөрдөж ажиллах, химийн бодис хадгалах агуулахад шинээр дүгнэлт гаргуулах

МУ-ын холбогдох хууль эрхзүйн зохицуулалтын дагуу химийн бодисын аюулгүй ажиллагааг хангах зорилгоор холбогдох журмыг боловсруулан үйлдвэрлэлд мөрдөн ажиллаж байна. Тус журмыг баяжуулах үйлдвэр болон химийн бодистой харьцан ажилладаг ажилчдад танилцуулан, сургалт орсон болно. Мөн химийн бодисын агуулахад дүгнэлт гаргуулахаар Дорноговь аймгийн БОАЖГ-т бид хүсэлт гаргасан. Тус хүсэлтийн хариуд Дорноговь аймгийн БОАЖГ-аас 2023 оны 10-р сарын 24-ний өдрийн 555 дугаар албан бичиг бидэнд ирүүлсэн бөгөөд БОАЖЯ-ны Салбарын хяналтын газраас 11/5335 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн дүгнэлт гаргахгүй гэсэн шалтгаанаар Хөх Бишрэлт ХХК-ийн химийн бодисын агуулахад дүгнэлт гаргаж өгөх боломжгүй гэсэн хариу ирсэн байдаг /Хавсралт 4. Дорноговь аймгийн БОАЖГ-с ирүүлсэн албан бичиг/.

5.6.1.3. Шатах тослох материалын болон хаягдлын түр цэгийг хөрс бохирдохоос хамгаалж бэлтгэх, асгаралтын иж бүрдлийг бэлэн байлгах

Тос тосолгоо хийх үед хөрсний бохирдолоос урьдчилан сэргийлж зориулалтын байранд зассан талбайд тос тосолгоог хийдэг ба хөрсөнд шатах тослох материал алдагдахаас сэргийлж гэмтэл, эвдрэлтэй машин техникийг ажлын талбайд гаргахгүй байх зарчмыг баримталсан. Тус засвар үйлчилгээ хийх талбай нь бетон шал бүхий талбай бөгөөд аливаа үйл ажиллагаанаас үүсэж болох асгаралт хөрсөнд нэвчихгүй байх нөхцөлийг хангана.

Зураг 20. Засвар үйлчилгээний талбай болон бараа материал хураах талбай

5.6.1.4. Химийн бодисыг хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасан нөхцөлд, зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэх

Хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасны дагуу химийн бодисыг зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэдэг. Тус тээврийн хэрэгсэл нь химийн бодис тээвэрлэлтийн үеийн аюулгүй байдал, тээвэрлэж буй химийн бодис асгарах эрсдэл үүссэн үед хөрсөнд алдахгүй байх нөхцөлийг хангасан болно.

5.6.2. Галын аюулгүй байдал

5.6.2.1. Галын аюулаас хамгаалах багаж хэрэгслийн бэлэн байдлыг хангаж байнга сэлбэх

Үйлдвэрийн талбайд гал түймэр, онцгой байдалд эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр ажлын талбайд тогтмол ажлын байрны үзлэгүүд зохион байгуулж, бүх барилга байгууламжийг гал унтраах, утаа мэдрэгч тоног төхөөрөмжүүдийг бүрэн суурилуулсан.

Зураг 21. Үйлдвэрийн талбайд байх галын хор

Гал түймэртэй тэмцэх болон Гамшгийн тухай хуулийн дагуу Үйлдвэрийн талбайн барилга эрсдэлийн үнэлгээ, бүх хэсэг нэгжүүдэд онцгой байдлын үед ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулан мөрдөн ажиллаж байна

5.6.3. Хаягдлын сангийн аюулгүй байдал

5.6.3.1. Хаягдлын сангийн тогтворжилтыг тогтмол хянах

Хүдрийн хаягдал, усан байгууламжийн менежмент” стандарт болон МУ-ын холбогдох хууль эрхзүйн зохицуулалтын дагуу үйлдвэрийн хаягдал хадгалах байгууламжийн тогтворжилт, аюулгүй байдлыг хамгаалах зорилгоор холбогдох журмыг боловсруулан үйлдвэрийн талбайд мөрдөн ажиллаж байна. Хуучин хаягдлын сангийн сэргээн засварлах ажил хийгдэж байна. 2024 оны 3-р сараас үргэлжүүлэн засварын ажил хийгдэнэ. зургийг хавсаргав.

5.7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Бид үйл ажиллагаанаас бий болж буй хог хаягдлын хэмжээг багасгах, аль болох бага хог хаягдал үүсгэх, түүнийг дахин ашиглах болон дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх замаар гарсан хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, үлдсэн хог хаягдлыг хүрээлэн буй орчинд аюулгүй байдлаар устгах 3R зарчмыг баримтлан ажиллахаар зорьж байна.

Үүний хүрээнд “Хөх Бишрэлт” ХХК нь хог хаягдлыг ахуйн болон аюултай хог хаягдал гэж ангилан, ахуйн хог хаягдлыг орон нутгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэгт нийлүүлэх, дахивар хаягдлыг боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх үйл ажиллагааг 2023 оны төлөвлөгөөнд оруулсан.

Тус төлөвлөгөөний хүрээнд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн 8 арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд бүх арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлж, биелэлтийг ханган ажиллалаа. Биелэлтийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг доорх хүснэгт болон холбогдох дэд бүлгүүдээс харна уу.

Хүснэгт 8. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Энгийн хог хаягдал			
1	Хог хаягдлыг ангилан ялгаж, хог хаягдал хадгалах түр цэгийг хашаа хамгаалалт хийж, тохижуулах, хяналт тавих	Дууссан	Хог хаягдлыг ангилж хог хаягдал хадгалах түр цэгт хогийн сав байршуулсан
2	Орон нутагтай хог хаягдал нийлүүлэх гэрээ хийж тухай бүрт хүлээлгэн өгөх	Дууссан	Холбогдох гэрээг байгуулж байнга хамтран ажилладаг. Иххэт сумын ЗДТГ-ын даргатай 2023 оны 01-р сарын 18-ны өдөр №02 тоот гэрээ байршуулсан.
3	Дахин ашиглах хаягдлыг дахивар авах ААНБ-тай гэрээ хийн нийлүүлэх	Дууссан	Элемент ХХК-тай Химийн хортой болон аюултай бодисын хаягдал тээвэрлэх, устгах 2023 оны 03-р сарын 24-ний өдөр №ХБ-23/110 тоот гэрээ хийсэн. Гэрээний дагуу 2023 оны 04-р сарын 10 нд хуванцар поошик 704, төмөр поошиг 70, шуудай 3000 кг, 10-р сарын 30 нд төмөр поошиг 96, шуудай 640 кг, акумлятор 295,5 кг устгуулсан.
4	Сумын төвийн нэгдсэн хогийн цэгийг дарж булшлах, хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэх	Дууссан	Сумын хогийн цэг дээрхи ахуйн хог хаягдлыг түрэх, бөөгнүүлэх үйл ажиллагаанд туслах ажлыг сард нэг удаа, хог булшлах булаах ажлыг жилд 2 удаа компанийн зардлаар хийж гүйцэтгэж байна. Сар бүр 1100,0 мянган / нэг сая нэг зуун мянган / төгрөгийн зардал гаргадаг.
5	Үйлдвэрийн талбайн гадаад дотоод орчны цэвэрлэгээг хийж хог хаягдалгүй цэвэр орчин бүрдүүлж ажиллах	Дууссан	Үйлдвэрээс гарч буй хог хаягдлыг төрөлжүүлэн ангилах зориулалтын сав хаягжуулан байрлуулж, нийт ажилчдад хог хаягдлын ангилан ялгалтыг хэвшүүлж ажилласан. Үйлдвэрийн хашаан дортор болон ойролцоох газрын их цэвэрлэгээг сард 1 удаа хийдэг.
6	Тоног төхөөрмжийн засвар үйлчилгээний явцад гарсан хог хаягдлыг тусгайлан хадгалах, ангилж ялгах	Дууссан	Түр хадгалах талбайд ангилж байршуулсан.
Аюултай хог хаягдал			
7	Ашиглагдсан шатах тослох материал болон химийн бодисын сав, баглаа боодлыг түр аюулгүй нөхцөлийг бүрдүүлсэн орчинд хадгалах, гэрээлэгч компанид нийлүүлж, акт үйлдэх,	Дууссан	Ашиглагдсан шатах тослох материалыг хүдэр бутлах механизмын тосолгоонд эргүүлэн ашигладаг. Одоогийн байдлаар ашигласан тос 65 л үлдэгдэлтэй байна. Элемент ХХК-тай Химийн хортой болон аюултай бодисын хаягдал тээвэрлэх, устгах 2023 оны 03-р сарын 24-ний өдөр №ХБ-23/110 тоот гэрээ хийсэн. Гэрээний дагуу 2023 оны 04-р сарын 10 нд хуванцар поошик 704, төмөр поошиг 70, шуудай

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
			3000 кг, 10-р сарын 30 нд төмөр поошиг 96, шуудай 640 кг , аккумулятор 295,5 кг устгуулсан.
8	Аюултай хог хаягдлын үүссэн болон хуримтлагдсан хэмжээг нэр төрөл бүрээр бүртгэл хөтлөх /хуулийн хугацаа өнгөрсөн тохиолдолд эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх/	Дууссан	Хариуцсан нярав нэр төрлөөр нь бүртгэж гэрээ байгуулсан компанид хүргүүлж устуулан акт үйлддэг.

5.7.1. Энгийн хог хаягдал

5.7.1.1. Хог хаягдлыг ангилан ялгаж, хог хаягдал хадгалах түр цэгийг хашаа хамгаалалт хийж, тохижуулах, хяналт тавих

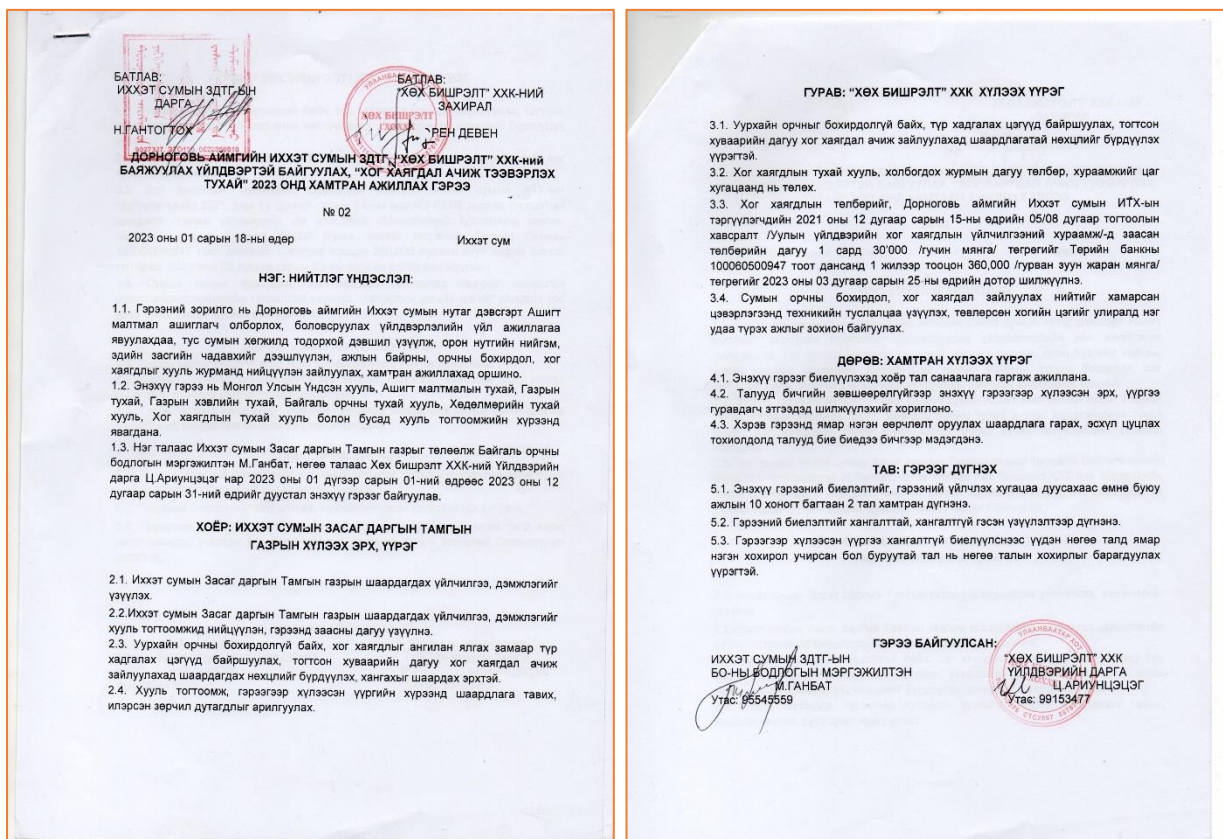
Хог хаягдлыг ангилж хог хаягдал хадгалах түр цэгт хогийн сав байршуулсан. Тус хогийн сав нь ангилан ялгалт хийх зориулалт бүхий сав бөгөөд аж ахуйн ажилчид хог хаягдлыг тус ангилан ялгалтыг дагуу хаяж байна.

Зураг 22. Ангилан ялгалтын хог хаягдлын сав

5.7.1.2. Орон нутагтай хог хаягдал нийлүүлэх гэрээ хийж тухай бүрт хүлээлгэн өгөх

Холбогдох гэрээг байгуулж байнга хамтран ажилладаг. Иххэт сумын ЗДТГ-ын даргатай 2023 оны 01-р сарын 18-ны өдөр №02 тоот гэрээ байргуулсан.

Зураг 23. Хог хаягдлын гэрээ

5.7.1.3. Дахин ашиглах хаягдлыг дахивар авах ААНБ-тай гэрээ хийн нийлүүлэх

Элемент ХХК-тай Химийн хортой болон аюултай бодисын хаягдал тээвэрлэх, устгах 2023 оны 03-р сарын 24-ний өдөр №ХБ-23/110 тоот гэрээ хийсэн. Гэрээний дагуу 2023 оны 04-р сарын 10 нд хуванцар поошик

“Цагаан Дэл” хайлуур жонш баяжуулах үйлдвэр - Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан-2023
704, төмөр поошиг 70, шуудай 3000 кг, 10-р сарын 30 нд төмөр поошиг 96, шуудай 640 кг , акумулятор 295,5 кг устгуулсан /Хавсралт 5. Аюултай хог хаягдал зайлуулах гэрээ/.

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАЛЫН АКТ
Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, шатаах, устгах төвлөрсөн байгууламж
Хаяг: НД, 3-р хороо Бүс нүүр 12610 гудамж 77 тоот Утас: 7707-3790, 7717-3131

2023 оны 10 сарын 30 өдөр Актын дугаар: 23/211 Улаанбаатар

хог/Аюултай хог хаягдал үүсгэгч: Хөх Бишрэлт ХХК

Устгагч оруулсан аюултай хог хаягдалын жагсаалт

№	Хаягдалын нэр, төрөл	Хэмжээ	Нэгж /кг, м/ш	Аюулын ангилал
1	Бодисын хоосон сав-төмөр	96	ш	Хортой, нэлээхий, шатаахай
2	Хоосон шуудай	640	кг	
3	Акумулятор	295.5	кг	
Нийт		935.5	ш	

Устгасан аргачлал:
Дээрхи 935.5кг, 96ш аюултай хог хаягдлыг “Элемент” ХХК-ийн аюултай хог хаягдал хүлээн авах, устгах комисс хүлээн авч сармагжуулан зориулалтын шатаах зууханд 1200°C -г бүрэн шатааж хаягдал үнсийг ландшафиллаж устгав.

Жич: Устгагч орсон бодисын нэр төрөл, жагсаалт, устгалын зураг хавсаргав.

Устгал хийсэн
Химийн мэргэжилтэн: /Б.Ундармаа, Утас:88105666/

Акт хүлээн авсан
..... /...../

Хөх Бишрэлт ХХК-наас 2023 оны 10 сарын 30 –ны өдөр ирсэн 935.5кг, 96ш аюултай хог хаягдлыг хүлээн авч устгал хийсэн фото зураг.

Актын дугаар: 23/211

Аюултай хог хаягдал харуулсан мэргэжилтэн
Химийн мэргэжилтэн: /Б.Ундармаа/

Зураг 24. Аюултай хог хаягдал устгасан тухай акт

5.7.1.4. Сумын төвийн нэгдсэн хогийн цэгийг дарж булшлах, хог хаягдлын менежментийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэх

Сумын хогийн цэг дээрхи ахуйн хог хаягдлыг түрэх, бөөгнүүлэх үйл ажиллагаанд туслах ажлыг сард нэг удаа, хог булшлах булаах ажлыг жилд 2 удаа компанийн зардлаар хийж гүйцэтгэж байна. Тус арга хэмжээнд компанийн зүгээс сар бүр 1,100,000 төгрөгийн төсөвлөн, хэрэгжилтийг бүрэн хангаж ажиллалаа.

Зураг 25. Иххэт сумын төвийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн хог хаягдлыг булшлах арга хэмжээг хэрэгжүүлж буй байдал

5.7.2. Аюултай хог хаягдал

5.7.2.1. Ашиглагдсан шатах тослох материал болон химийн бодисын сав, баглаа боодлыг түр аюулгүй нөхцөлийг бүрдүүлсэн орчинд хадгалах, гэрээлэгч компанид нийлүүлж, акт үйлдэх

Ашиглагдсан шатах тослох материалыг хүдэр бутлах механизмын тосолгоонд эргүүлэн ашиглана. Одоогийн байдлаар ашигласан тос 65 л үлдэгдэлтэй байна. Элемент ХХК-тай Химийн хорттой болон аюултай бодисын хаягдал тээвэрлэх, устгах 2023 оны 03-р сарын 24-ний өдөр №ХБ-23/110 тоот гэрээ хийсэн. Гэрээний дагуу 2023 оны 04-р сарын 10 нд хуванцар поошик 704, төмөр поошиг 70, шуудай 3000 кг, 10-р сарын 30 нд төмөр поошиг 96, шуудай 640 кг , акумулятор 295,5 кг устгуулсан.

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАЛЫН АКТ
 Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, шатаах, устгах төвлөрсөн байгууламж
 Хаяг: НД, 3-р хороо Бүс нур 12610 гудамж 77 тоот Утас: 7707-3790, 7717-3131

2023 оны 10 сарын 30 өдөр Ахтын дугаар: 231/21/ Улаанбаатар
 хот/Аюултай хог хаягдал үүсгэгч: Хөх Бишрэлт ХХК

Устгагч оруулсан аюултай хог хаягдлын жагсаалт

№	Хаягдлын нэр, төрөл	Хэмжээ	Нэгж/кг, л/ш	Аюулын ангилал
1	Бодисын хоосон сав-төмөр	96	ш	Хөргой, идэмхий, шатагхай
2	Хоосон шуудай	640	кг	
3	Акумулятор	295.5	кг	
Нийт		935.5	ш	

Устгасан аргаарчлал:
 Дээрхи 935.5кг, 96ш аюултай хог хаягдлыг “Элемент” ХХК-ийн аюултай хог хаягдал хүлээн авах, устгах комисс хүлээн авч саармагжуулан зориулалтын шатаах зууханд 1200°C -т бүрэн шатааж хаягдал үнсийг ландшафтлаж устгав.
 Жич: Устгагч орсон бодисын нэр төрөл, жагсаалт, устгалын зураг хавсаргав.

Устгал хийсэн
 Химийн мэргэжилтэн: *[Signature]* /Б.Ундармаа, Утас:88103666/

Акт хүлээн авсан
 ..... /...../

Хөх Бишрэлт ХХК -иас 2023 оны 10 сарын 30 –ны өдөр ирсэн 935.5кг, 96ш аюултай хог хаягдлыг хүлээн авч устгал хийсэн фото зураг.

Ахтын дугаар: *[Signature]*

Аюултай хог хаягдал хариуцсан мэргэжилтэн: *[Signature]*
 Химийн мэргэжилтэн: *[Signature]* /Б.Ундармаа/

Зураг 26. Аюултай хог хаягдал устгасан тухай акт

5.7.2.2. Аюултай хог хаягдлын үүссэн болон хуримтлагдсан хэмжээг нэр төрөл бүрээр бүртгэл хөтлөх /хуулийн хугацаа өнгөрсөн тохиолдолд эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх/

Хариуцсан нярав нэр төрлөөр нь бүртгэж гэрээ байгуулсан компанид хүргүүлж устуулан акт үйлддэг.

Хог хаягдлын бүртгэл

Бариа материалын нэр: Пивор сав
 Зарг, дугаар: ..... код
 Нөвчийн норм: 9-р сар

№	Баримтын Сар, өдөр	Баримтын дугаар	Гүйцээний утга	Тоо, (хэмжээ нэгж)			Удгалдлийг хянаж баталсан Гарын үсэг
				Орлого	Зарлага	Үлдэгдэл	
1	х	х	Эхний үлдэгдэл		х	х	
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10			81	4		85	
11							
12							
13			85	2		87	
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22			87	8		95	
23							
24							
25			95	4		99	
26							
27							
28							
29							
30						99	
Дүн							

Хог хаягдлын бүртгэл

Бариа материалын нэр: Пивор сав
 Зарг, дугаар: ..... код
 Нөвчийн норм: 10-р сар

№	Баримтын Сар, өдөр	Баримтын дугаар	Гүйцээний утга	Тоо, (хэмжээ нэгж)			Удгалдлийг хянаж баталсан Гарын үсэг
				Орлого	Зарлага	Үлдэгдэл	
1	х	х	Эхний үлдэгдэл		х	х	
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15			99	6		105	
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23			105	10		115	
24							
25							
26							
27							
28							
29						115	
30							
31							
Дүн							

51

Зураг 27. Хог хаягдлын бүртгэл

5.8. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт

Бид төлөвлөгөөт жилд удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээний хүрээнд нийт 2 арга хэмжээ төлөвлөн хэрэгжилтийг ханган ажиллалаа. Хэрэгжилтийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг доорх хүснэгт болон дэд бүлгүүдээс харна уу.

Хүснэгт 9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Сургалт, ажилчдын мэдлэг нэмэгдүүлэх			
1	Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран нийт ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар сургалт, сурталчилгааг хийх ажлыг зохион байгуулах	Дууссан	ХАБЭМ төвийн ХАБЭА-н ажилтны мэргэшүүлэх сургалтанд 2 ажилтан хамрагдсан. - Дотооддоо ХАБЭАБО-ны чиглэлээр 1 удаагийн сургалт зохион байгуулж давхардсан тоогоор 79 ажилтныг хамруулсан. Аймгийн ХХҮГ-тай хамтарсан сургалтыг 2023 оны 12-р сар дахин сургалтанд хамруулна.
2	Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлаа тогтоосон цэгт хаях, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны талаар сурталчилгааны самбарыг уурхайн кэмп, төв хаалга, үйлдвэрийн бүсэд байрлуулах	Дууссан	Хог хаягдлыг төрөлжүүлэн ангилах зориулалтын сав хаягжуулан тогтоосон цэгт байрлуулж, нийт ажилчдад хог хаягдлын ангилан ялгалтыг хэвшүүлж ажилласан.

5.8.1. Зөвлөх үйлчилгээ

5.8.1.1. Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран нийт ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар сургалт, сурталчилгааг хийх ажлыг зохион байгуулах

ХАБЭМ төвийн ХАБЭА-н ажилтны мэргэшүүлэх сургалтанд 2 ажилтан хамрагдсан. Дотооддоо ХАБЭАБО-ны чиглэлээр 1 удаагийн сургалт зохион байгуулж давхардсан тоогоор 79 ажилтныг хамруулсан. Аймгийн ХХҮГ-тай хамтарсан сургалтыг 2023 оны 12-р сар дахин сургалтанд хамруулна.

5.8.1.2. Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлаа тогтоосон цэгт хаях, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны талаар сурталчилгааны самбарыг уурхайн кэмп, төв хаалга, үйлдвэрийн бүсэд байрлуулах

Хог хаягдлыг төрөлжүүлэн ангилах зориулалтын сав хаягжуулан тогтоосон цэгт байрлуулж, нийт ажилчдад хог хаягдлын ангийн ялгалтыг хэвшүүлж ажилласан.

Зураг 28. Ангийн ялгалтын хог хаягдлын сав

5.9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, Ашигт малтмалын тухай хууль зэрэг хуулиудын дагуу төсөл хэрэгжүүлэгч Хөх Бишрэлт ХХК нь орчны хяналт шинжилгээний ажлын зардлыг хариуцан гаргаж, аливаа ажиглалт, хээрийн хэмжилт, дээжлэлтийг батлагдсан аргазүй, стандартын дагуу хийж, төслийн талбайгаас авсан аливаа дээжүүдийг Монгол улсад итгэмжлэгдсэн лабораториудад хүргүүлж, гарсан үр дүн, гэрээт компанийн тайланг холбогдох газруудад хүргүүлэн ажиллалаа.

Хүснэгт 10. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
Байгаль орчны хяналт шинжилгээ			
1	Тоосонцор: PM10, PM2,5	Дууссан	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд жил бүр төслийн үйл ажиллагаа явагддаг байгууламжуудын орчим болон технологийн зам дагуу агаар дахь PM10, PM2.5 тоосны түвшин, хүхрийн давхар исэл-SO2, азотын давхар исэл-NO2, нүүрсхүчлийн хий-CO, автомашины утаанд CO, CO2, CH тодорхойлоход мэргэжлийн байгууллагаар хэмжүүлж, дүн шинжилгээ хийлгэдэг. Үйлдвэрийн талбай орчимд хяналт шинжилгээний цэгүүдийг сонгохдоо салхины зонхилох чиглэл болон нөлөөллийн түвшнийг чухалчлан үзэж цэгүүдийг сонгосон.
2	Зарим хийнүүд: хүхрийн давхар исэл-SO2, азотын давхар исэл-NO2, нүүрсхүчлийн хий-CO,	Дууссан	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд жил бүр төслийн үйл ажиллагаа явагддаг байгууламжуудын орчим болон технологийн зам дагуу агаар дахь PM10, PM2.5 тоосны түвшин, хүхрийн давхар исэл-SO2, азотын давхар исэл-NO2, нүүрсхүчлийн хий-CO, автомашины утаанд CO, CO2, CH тодорхойлоход мэргэжлийн байгууллагаар хэмжүүлж, дүн шинжилгээ хийлгэдэг. Үйлдвэрийн талбай орчимд хяналт шинжилгээний цэгүүдийг сонгохдоо салхины зонхилох чиглэл болон нөлөөллийн түвшнийг чухалчлан үзэж цэгүүдийг сонгосон.
3	Хөрсний агро химийн үндсэн үзүүлэлтүүд	Дууссан	Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд хөрсний хяналт шинжилгээг явуулсан. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт заасны дагуу хаягдлын далан, хүдрийн овоолго дээр нийт 3 цэгт газар зүйн солбилцлыг тогтоон, хөрсөнд 10 см гүнтэй малталт хийж дээж авч шинжилгээнд явуулав. Хяналт шинжилгээний үр дүнд хөрсний хүнд металлын агууламжууд MNS 5850:2019 “Хөрсний чанар. Хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх хэмжээ” стандарттай харьцуулан үзэхэд зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байна. Хөрсний шинжилгээг 2023 оны улирал бүр хийлгэдэг Хариуг хавсаргав.
4	Хөрсний хүнд металлын агууламж /Ni, Cd, Pb, Zn, Cr, Cu, /	Дууссан	Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд хөрсний хяналт шинжилгээг явуулсан. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт заасны дагуу хаягдлын далан, хүдрийн овоолго дээр нийт 3 цэгт газар зүйн солбилцлыг тогтоон, хөрсөнд 10 см гүнтэй малталт хийж дээж авч шинжилгээнд явуулав. Хяналт шинжилгээний үр дүнд хөрсний хүнд металлын агууламжууд MNS 5850:2019 “Хөрсний чанар. Хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх хэмжээ” стандарттай харьцуулан үзэхэд зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байна. Хөрсний шинжилгээг 2023 оны улирал бүр хийлгэдэг Хариуг хавсаргав.
5	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ	Дууссан	Усны чанарын хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу хяналт-шинжилгээний 2 цэгээс сорьц авч, усны химийн найрлага, чанарын үзүүлэлтүүдийг Улаанбаатарт байрлах ТӨҮГ-ын итгэмжлэгдсэн

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
			<p>“Геологийн төв лаборатори ”-д шинжлүүлээ. /Лабораторийн шинжилгээг хавсаргав./ Шинжилгээний хариуг хүснэгтээр үзүүлэхдээ “MNS 0900:2018. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ” ундны усны стандартанд заасан үзүүлэлттэй харьцуулав. Тус стандартад зааснаар эрдэжилт буюу Нийт Ууссан Хатуу Нэгдлийн (НУХН) зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ 1000 мг/л байдаг. Гүний усны цооногуудын усны эрдэжилт зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс доогуур үзүүлэлттэй байна. Иймээс тус дунд зэргийн эрдэжилттэй, зөөлөвтөр гүний усыг ундны усны ба үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглахад тохиромжтой байна.</p>
6	Ундны ус, хаягдал усны бактериологийн шинжилгээ	Дууссан	<p>Усны чанарын хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу хяналт-шинжилгээний 2 цэгээс сорьц авч, усны химийн найрлага, чанарын үзүүлэлтүүдийг Улаанбаатарт байрлах ТӨҮГ-ын итгэмжлэгдсэн “Геологийн төв лаборатори ”-д шинжлүүлээ. /Лабораторийн шинжилгээг хавсаргав./ Шинжилгээний хариуг хүснэгтээр үзүүлэхдээ “MNS 0900:2018. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ” ундны усны стандартанд заасан үзүүлэлттэй харьцуулав. Тус стандартад зааснаар эрдэжилт буюу Нийт Ууссан Хатуу Нэгдлийн (НУХН) зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ 1000 мг/л байдаг. Гүний усны цооногуудын усны эрдэжилт зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс доогуур үзүүлэлттэй байна. Иймээс тус дунд зэргийн эрдэжилттэй, зөөлөвтөр гүний усыг ундны усны ба үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглахад тохиромжтой байна.</p>

5.10. Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт

“Хөх Бишрэлт” ХХК нь Баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагааны бүхий л үе шатанд орон нутгийн иргэд, засаг захиргааны байгууллагуудтай нягт уялдаа холбоотой ажиллаж, нээлттэй байх, хамтран ажиллах зарчмыг баримталж байна.

Энэхүү төлөвлөгөөний хүрээнд бид 2023 онд нийт 2 ажил төлөвлөсөн бөгөөд үүний 1 ажил бүрэн хэрэгжиж дууссан. Харин үлдсэн 1 ажил нь цаг хугацааны хувьд хэрэгжих болоогүй, тайлант жилд багтаан хэрэгжүүлэх ажлууд болно. Хэрэгжилт 2023 оны 10-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар хугацаа болоогүй ажлыг хасаж тооцвол 100 хувьтай байна.

Хүснэгт 11. Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төлөв	Биелэлт
БОМТ-ний биелэлт тайлагнах			
1	Багийн ИНХ-д БОМТ болон Хяналт, шинжилгээний гүйцэтгэлийг тайлагнах	Дууссан	2023 оны 11-р сарын 10 ны өдрийн багийн иргэдийн нийтийн хурлаар хэлэлцүүлсэн.
2	Дорноговь аймгийн Байгаль орчны газар тайлан хүргүүлэх	Эхлээгүй	Хугацаа болоогүй

5.10.1. Багийн ИНХ-д БОМТ болон Хяналт, шинжилгээний гүйцэтгэлийг тайлагнах

Бид 2023 оны 11-р сарын 10-ны өдөр Дорноговь аймгийн Иххэт сумын 1-р багийн ИНХ-д оролцож компанийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт, үйл ажиллагаа, нийгмийн хариуцлагын талаар мэдээлэл өгч, орон нутгийн иргэдийн санал, гомдол, хүсэлтийг хүлээн авсан.

Зураг 30. Багийн ИНХ-д оролцож мэдээлэл хүргүүлж буй байдал

6. ДҮГНЭЛТ

“Хөх Бишрэлт” ХХК нь “Байгаль орчныг хамгаалах тухай”, “Ашигт малтмалын тухай”, “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулийн холбогдох заалтууд болон Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 тоот тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу 2023 оны “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-г боловсруулан батлуулж, хэрэгжилтийг ханган ажиллалаа.

Бид баяжуулах үйл ажиллагаа явагдах газар нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага байлгах, байгаль орчинд үзүүлэх аливаа сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаврыг тогтмол хянах, илрүүлэх, хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж ажиллах зорилготой ажилладаг.

Дээрх зорилгын дагуу тухайн жилийн уурхайн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөтэй уялдуулж, 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулж түүний биелэлтийг ханган ажиллалаа.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг товч байдлаар нэгтгэн дүгнэвэл:

- ❖ БОННУ-нд тодорхойлсон байгаль орчны бүрдэл хэсгүүдэд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл мөн төслийн 2023 оны үйл ажиллагаатай уялдуулан гол болон болзошгүй 4 сөрөг нөлөөллийг тодорхойлж, тэдгээрийг бууруулах, сэргийлэх, арилгах 9 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн. Төлөвлөн хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бүрд тухайн сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ, хэмжих нэгж, шаардагдах төсөв, баримтлах стандарт, хуулийн шаардлагыг тусгасан болно.
- ❖ Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөнд нийт 9 арга хэмжээ төлөвлөснөөс 6 ажлыг хэрэгжүүлсэн буюу тогтмол хэрэгжиж байгаа. Үлдсэн 3 хэрэгжиж эхэлсэн бөгөөд уг ажлыг бид тайлант жилд багтаан бүрэн хэрэгжүүлж дуусахаар төлөвлөн ажиллаж байна. Тус төлөвлөгөөний хэрэгжилт 10-р сарын 31-ны өдрийн байдлаар 95.6%-тай байна.
- ❖ “Хөх Бишрэлт” ХХК нь “Цагаан Дэл” хайлуур жонш баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагааг хариуцлагатай байлгах, байгаль орчны нөхөн сэргээлтийг Монгол улсын холбогдох хууль, эрх зүй, стандарт шаардлагуудад нийцүүлэх, тухайн бүс нутгийн цаг уурын онцлог, ордын геологийн тогтоц, орчин нөхцөлд тохирсон байх, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн туршлага арга зүйд тулгуурлах, байгалийн унаган төрхийг хэвээр хадгалах, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хангах зэрэг зарчмуудыг баримтлан ажиллаж байна.
- ❖ Тайлант жилд биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний төлөвлөгөөний хүрээнд 2 ажил төлөвлөсөн. Тус төлөвлөгөөний хүрээнд Иххэт сумын “Хөх Өндөр” нэртэй газарт 1.2 га талбайд хэсэгчилсэн техникийн нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээг хэрэгжүүлж холбогдох сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн. Мөн орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний хүрээнд булгийн эх хашиж хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллалаа. Тус төлөвлөгөөний хэрэгжилт 2023 оны 10-р сарын 31-ны өдрийн байдлаар 100 хувьтай байна.
- ❖ Бид Монгол Улсын, тэр дундаа бидний ирээдүй болсон ЕБС-ын 12 ангийн сурагчдыг өөрийн орон нутаг дахь Бүсийн чулуунд орших Улсын тусгай хамгаалалтанд байдаг түүх соёлын дурсгалт газар болох “Олон байшинт”, “Хэсэг байшинт” эртний хотын туурь, байгалийн өвөрмөц тогтоцтой газар “Сэнжит хад”, “Заан хад”, “Гэр хад”, Даланжаргалан сумын Их нартын байгалийн нөөц газрын захиргаатай хамтран Бургасан аманд очиж Аргаль, янгир үзэж мөн бичигт хад, ембүү хад гэх зэрэг үзэсгэлэнт газруудаар зардлыг хариуцан гаргаж аялуулсан.
- ❖ Тус төлөвлөгөөний хүрээнд төлөвлөсөн нийт 6 арга хэмжээнээс 5 нь тогтмол хэрэгждэг эсвэл хэрэгжиж дууссан арга хэмжээнүүд байна. Үлдсэн 1 арга хэмжээ нь үргэлжилж байгаа бөгөөд ирэх жилд хэрэгжилтийг бүрэн хангахаар төлөвлөн ажиллаж байна. Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хувиар

“Цагаан Дэл” хайлуур жонш баяжуулах үйлдвэр - Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан-2023 тооцож үзвэл нийт 5 үйл ажиллагаа бүрэн хэрэгжсэн буюу 100 хувь, 1 ажил үргэлжилж байгаа буюу 80 хувь гүйцэтгэлтэй, нийт дундаж гүйцэтгэлийн хувь 96.7 хувьтай байна.

- ❖ Тус төлөвлөгөөний хүрээнд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн 8 арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд бүх арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлж, биелэлтийг ханган ажиллалаа.
  - ~ Холбогдох гэрээг байгуулж байнга хамтран ажилладаг. Иххэт сумын ЗДТГ-ын даргатай 2023 оны 01-р сарын 18-ны өдөр №02 тоот гэрээ байргуулсан.
  - ~ Ашиглагдсан шатах тослох материалыг хүдэр бутлах механизмын тосолгоонд эргүүлэн ашиггладаг. Одоогийн байдлаар ашигласан тос 65 л үлдэгдэлтэй байна. Элемент ХХК-тай Химийн хортой болон аюултай бодисын хаягдал тээвэрлэх, устгах 2023 оны 03-р сарын 24-ний өдөр №ХБ-23/110 тоот гэрээ хийсэн. Гэрээний дагуу 2023 оны 04-р сарын 10 нд хуванцар поошик 704, төмөр поошиг 70, шуудай 3000 кг, 10-р сарын 30 нд төмөр поошиг 96, шуудай 640 кг , акумлятор 295,5 кг устгуулсан.
  - ~ Элемент ХХК-тай Химийн хортой болон аюултай бодисын хаягдал тээвэрлэх, устгах 2023 оны 03-р сарын 24-ний өдөр №ХБ-23/110 тоот гэрээ хийсэн. Гэрээний дагуу 2023 оны 04-р сарын 10 нд хуванцар поошик 704, төмөр поошиг 70, шуудай 3000 кг, 10-р сарын 30 нд төмөр поошиг 96, шуудай 640 кг , акумлятор 295,5 кг устгуулсан.
- ❖ ХАБЭМ төвийн ХАБЭА-н ажилтны мэргэшүүлэх сургалтанд 2 ажилтан хамрагдсан. -Дотооддоо ХАБЭАБО-ны чиглэлээр 1 удаагийн сургалт зохион байгуулж давхардсан тоогоор 79 ажилтныг хамруулсан. Аймгийн ХХҮГ-тай хамтарсан сургалтыг 2023 оны 12-р сар дахин сургалтанд хамруулна.
- ❖ Бид 2023 оны 11-р сарын 10-ны өдөр Дорноговь аймгийн Иххэт сумын 1-р багийн ИНХ-д оролцож компанийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт, үйл ажиллагаа, нийгмийн хариуцлагын талаар мэдээлэл өгч, орон нутгийн иргэдийн санал, гомдол, хүсэлтийг хүлээн авсан.

“Цагаан Дэл” хайлуур жонш баяжуулах үйлдвэрийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд компанийн удирдлагаас эхлээд гүйцэтгэх түвшний бүх ажилчид, сум орон нутгийн төрийн байгууллага, орон нутгийн иргэн, малчдын бүлэг түүний гишүүдийн оролцоотойгоор амжилттай хэрэгжүүлэн ажилласан байна.